

*Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет*

**КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

Тема: Обґрунтування інвестиційної стратегії компанії на основі методів стратегічного аналізу.

*Спеціальність 051 «Економіка»,
освітня програма 8.051.00.11 «Економіка та бізнес-інновації»*

Завідувач кафедри: _____/Карінцева О.І/

Керівник роботи: _____/Євдокимов А.В./

*Виконавець: _____/Литвиненко В.О./
П.І.Б.*

*Група: _____ Е.мз-01С
шифр*

Суми 2021

*Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет*

**КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Завідувач кафедри економіки,
підприємництва
та бізнес-адміністрування**

_____ **О.І. Карінцева**
«___» _____ **20__ р.**

**ЗАВДАННЯ
до кваліфікаційної роботи магістра**

Студента(ки) групи _____ Емз01С_____, 2 курсу _____ ЦЗДВН_____ (найменування інституту)

Спеціальності 051 «Економіка»

Освітня програма 8.051.00.11 «Економіка та бізнес-інновації»

_____ Литвиненко Вікторія Олександрівна _____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Тема індивідуальної роботи: _ Обґрунтування інвестиційної стратегії компанії на основі методів стратегічного аналізу. _____

Затверджую наказом по СумДУ № _____ від «___» _____ 20__ р.

Термін здачі студентом закінченої роботи: «___» _____ 20__ р.

Вихідні дані до роботи: __ Статистична звітність підприємств, періодичні видання _____

Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що підлягають розробленню) Теоретичні засади інвестиційної діяльності підприємства. Аналіз інвестиційної діяльності компанії.

Дослідження інвестиційної діяльності підприємства харчової галузі
на приклад «КОМПА»

Перелік ілюстрацій

До захисту представлено п'ять плакатів з пошукованої теми
дослідження. _____

Дата видачі завдання: « _____ » _____ 20__ р.

Керівник кваліфікаційної роботи магістра _____
(вч. звання, П.І.Б.)

Завдання прийняв(ла) до виконання: « __ » _____ 20__ р. _____
підпис студента(ки)

Примітки:

1. Це завдання підшивається до пояснювальної записки кваліфікаційної роботи магістра.
2. Крім завдання, студент має отримати від керівника календарний графік роботи над кваліфікаційною роботою магістра на період проектування із зазначенням строків виконання окремих етапів.

Зміст

Анотація	5
Вступ	7
1 Теоретичні засади інвестиційної діяльності підприємства	9
1.1 Сутність інвестицій та основні характеристики інвестиційного процесу	9
1.2 Характеристика інвестиційної діяльності підприємства.	13
1.3 Інвестиційна стратегія підприємства.	18
2. Аналіз інвестиційної діяльності компанії	23
2.1 Розробка інвестиційної стратегії компанії на основі методів стратегічного аналізу.	23
2.2 Методи стратегічного аналізу, що застосовуються під час розробки інвестиційної стратегії.	29
2.3 Оцінка ефективності інвестиційної стратегії.	34
3 Дослідження інвестиційної діяльності підприємства харчової галузі на приклад «КОМПА»	42
3.1 Загальна характеристика підприємства	42
3.2 Характеристика інвестиційного проекту «Якість бізнесу»	45
3.3 Аналіз інвестиційного проекту «Якість бізнесу»	47
Висновки	54
Список використаної літератури	57

Анотація

Обсяг роботи – 54 сторінки, супроводжується 15 таблицями, 18 рисунками. При написання випускної кваліфікаційної роботи було використано підручники, статті, сайти, статистичні дані, – всього 33 джерела.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є аналіз інвестиційної діяльності ТОВ «КОМПА».

Об'єктом дослідження є ТОВ «КОМПА».

Предметом дослідження є здійснювана ТОВ «КОМПА» інвестиційна діяльність.

Виходячи з поставленої мети, основними завданнями роботи є:

- Вивчити теорію інвестиційної діяльності підприємства на ринку.
- Вивчити методи оцінки інвестиційної діяльності підприємств.
- Вивчити способи оцінки ефективності інвестиційної діяльності організації.
- Проаналізувати ризики інвестиційного проекту та оцінити ефективність прийнятого для підприємства інвестиційного проекту.
- Вивчити інвестиційну діяльність ТОВ "КОМПА".
- Охарактеризувати ризики інвестиційної діяльності ТОВ «КОМПА».
- Оцінити ефективність інвестиційної діяльності ТОВ «КОМПА».

Наукова новизна: обґрунтована інвестиційна стратегія компанії на основі методів стратегічного аналізу.

В першому розділі розглянуто теоретичні засади інвестиційної діяльності підприємства.

В другому розділі розглянуто аналіз інвестиційної діяльності компанії

В третьому розділі розглянуто дослідження інвестиційної діяльності підприємства харчової галузі на приклад «КОМПА»

Ключові слова: інвестиційна діяльність, оцінка, управління, стратегії, ризики.

Summary

The volume of work is 54 pages, accompanied by 15 tables, 18 figures. Textbooks, articles, websites, statistics were used in writing the final qualifying work - a total of 33 sources.

The purpose of the final qualifying work is to analyze the investment activities of COMPA LLC.

The object of study is LLC "COMPA".

The subject of the research is the investment activity carried out by KOMPA LLC.

Based on the goal, the main objectives of the work are:

- To study the theory of investment activity of the enterprise in the market.
- To study methods of evaluation of investment activity of enterprises.
- To study ways to assess the effectiveness of investment activities of the organization.
- Analyze the risks of the investment project and evaluate the effectiveness of the investment project adopted for the company.
- To study the investment activity of KOMPA LLC.
- Describe the risks of investment activities of LLC "COMPA".
- Assess the efficiency of investment activities of COMPA LLC.

Scientific novelty: sound investment strategy of the company based on methods of strategic analysis.

In the first section the theoretical bases of investment activity of the enterprise are considered.

The second section considers the analysis of the company's investment activities

The third section examines the study of investment activities of the food industry on the example of "COMPA"

Key words: investment activity, estimation, management, strategies, risks.

Вступ.

В сучасних умовах промислових революцій «Індастрі 3,0», «Індастрі 4,0» [46,47,48,50,51,54,55,56] усе більшого значення для розвитку країни та для успішної фінансово-господарської діяльності підприємств набувають інвестиції й інвестиційна діяльність [38,43,44,52,53].

Інвестиційна діяльність підприємства у будь-якій формі, що не може зводитися до здійсненню поточної інвестиційної діяльності, яка визначається необхідністю простого та розширеного відтворення основних фондів компанії у зв'язку з структурними та об'ємними змінами господарської діяльності.

В даний час все більше підприємств здійснюють усвідомлене, перспективне управління адаптованою інвестиційною діяльністю до загальних цілей розвитку фірми на основі планування напрямків і форм умовами зовнішнього інвестиційного середовища. Інвестиційну стратегію фірми можна охарактеризувати як ефективний інструмент управління перспективною інвестиційною діяльністю фірми, який підпорядкований реалізації загальних економічних цілей розвитку, в умовах постійних суттєвих макроекономічних змін, систем державного регулювання ринку та процесів, що відбувається на ринку, кон'юнктури інвестиційного ринку та пов'язаної з цією невизначеністю.

Інвестиційну стратегію можна охарактеризувати як систему довгострокових цілей інвестиційної діяльності компанії, що визначаються загальними економічними завданнями, і найважливіші установки і наміри у сфері капіталовкладень та вкладень у фінансові активи, розвиток виробництва, формування оптимальної структури напрямів інвестування та джерел їх фінансування, а також найбільш ефективні напрями щодо їх досягнення.

Актуальність аналізу інвестиційної діяльності організації визначається постійною зміною факторів зовнішнього інвестиційного середовища - зміни основних макроекономічних показників, пов'язаних з інвестиційною діяльністю організації, науково-технічний прогрес, кон'юнктурні зміни на інвестиційному ринку, мінливість державної політики у галузі інвестицій та форм регулювання інвестиційної діяльності, що не дозволить організаціям

здійснювати ефективне управління інвестиціями без чітко обґрунтованого плану дій. У такому випадку, відсутність чіткої інвестиційної стратегії, яка адаптується до ймовірних змін у факторах зовнішнього інвестиційного середовища, що призводить до виникнення протиріч між структурними підрозділами фірми та зниження ефективності інвестиційної діяльності загалом.

Наступною умовою є планований етап життєвого циклу підприємства. На кожній стадії життєвого циклу компанії існують характерні для неї, рівні інвестиційної активності, напрями та методи реалізації інвестиційної діяльності, і навіть особливості організації інвестиційних ресурсів. Тому, розроблена інвестиційна стратегія дозволить планувати та адаптувати інвестиційну діяльність фірми до прогнозованих змін її можливостей економічного розвитку.

Також істотною умовою, є кардинальна зміна цілей операційної діяльності, що з новими комерційними можливостями фірми. Реалізація даних цілей вимагає номенклатурної зміни, впровадження інноваційних технологій з виробництва, проникненню нові ринки збуту продукції тощо. Такі умови зростання диверсифікації форм інвестиційної діяльності компанії, та їх інвестиційної активності, яка забезпечуватиме розробку чітко сформульованої інвестиційної стратегії.

1 Теоретичні засади інвестиційної діяльності підприємства

1.1 Сутність інвестицій та основні характеристики інвестиційного процесу

Процес інвестування, є потік витрат, які призначаються для збільшення або підтримки реального капіталу, що існує в формі людського чи фізичного капіталу[36,37,39,40,41,42,45.49]. Для початку дослідження інвестиційної діяльності підприємства необхідно визначити поняття "інвестиція".

Інвестиція (від лат. investire - одягати) - це вкладення капіталу з метою отримання додаткового прибутку або управління компанії шляхом придбання цінних паперів або безпосередньо підприємства.

Існує безліч видів інвестицій організації (рис.1.1):

Реальні (прямі/проектні) - вкладення в основний капітал, матеріальне виробництво, придбання нематеріальних активів з метою отримання доходу від участі вкладу у діяльності компанії. Реальні інвестиції забезпечують можливість придбати контрольний пакет акцій компанії.

Фінансові (портфельні) – вкладення придбання цінних паперів, подальшого отримання з них дивідендів або ставки, основною метою якої є їх збільшення вартості.

Короткострокові інвестиції – вкладення коштів у період до року.

Середньострокові інвестиції – вкладення коштів терміном від року до трьох років.

Довгострокові інвестиції – вкладення коштів терміном понад три роки.

Внутрішні (національні) інвестиції – вкладення, які здійснюються резидентами.

Іноземні інвестиції – вкладення іноземних капіталів (нерезидентами) у економіку цієї країни.

Зарубіжні інвестиції - вкладення капіталів місцевих економічних суб'єктів кордоном.

Спільні інвестиції – вкладення, що здійснюються спільно вітчизняними та зарубіжними економічними суб'єктами.

Рис.1.1 Види інвестицій

Підприємства спрямовують вільні фінансові ресурси в капітальні вкладення чи цінних паперів, здійснюючи фінансові інвестиції (рисунок 1.2). Капітальні вкладення – є інвестуванням у такі основні фонди як: витрати на нове будівництво, реконструкція та технічне переозброєння функціонуючих організацій, придбання обладнання, машин, інвентарю, інструменту, проектно-вишукувальні роботи та інші витрати.

Фінансові інвестиції – це інвестування коштів чи інших активів у цінні

папери для інших підприємств.

У комерційній практиці прийнято розрізняти такі типи інвестицій:

- Інвестиції в основні засоби;
- Інвестиції в нематеріальні активи;
- Інвестиції у грошові активи.

Грошові активи необхідні придбання права отримання грошових сум від інших фізичних та юридичних осіб – депозити у банку, облігації, акції тощо.

Інвестиції в основні засоби та нематеріальні активи прийнято називати інвестиціями у реальні активи. Обидва види інвестицій мають велике значення для підтримання стабільності компанії та її розвитку. [15]

Усі існуючі інвестиції можна звести до кількох основних груп:

1. «Вимушені інвестиції» - дані інвестиції необхідні за дотримання законодавчих норм з охорони навколишнього середовища, охорони праці, безпеки товарів та інших умов діяльності, які не можуть бути забезпечені лише за рахунок покращення управління.

2. Інвестиції для підвищення ефективності – насамперед їх метою є створення умов зниження витрат організації з допомогою заміни устаткування, навчання

персоналу або переміщення виробничих потужностей до інших регіонів для зниження витрат виробництва.

3. Інвестиції у розширення виробництва – завданням даних інвестицій є розширення можливостей випуску товарів для існуючих ринків у межах вже сформували виробництв.

4. Інвестиції у створення нових виробництв – такі інвестиції забезпечують створення нових компаній, які будуть випускати новий товар (або надавати новий тип послуг) або дозволить фірмі спробувати вийти з раніше вже існуючим товаром нові для нього ринки.

5. Інвестиції в дослідження та інновації – дані інвестиції, що виникають на підприємстві за різного рівня ризику, з яким вони пов'язані (рисунок 1.2).

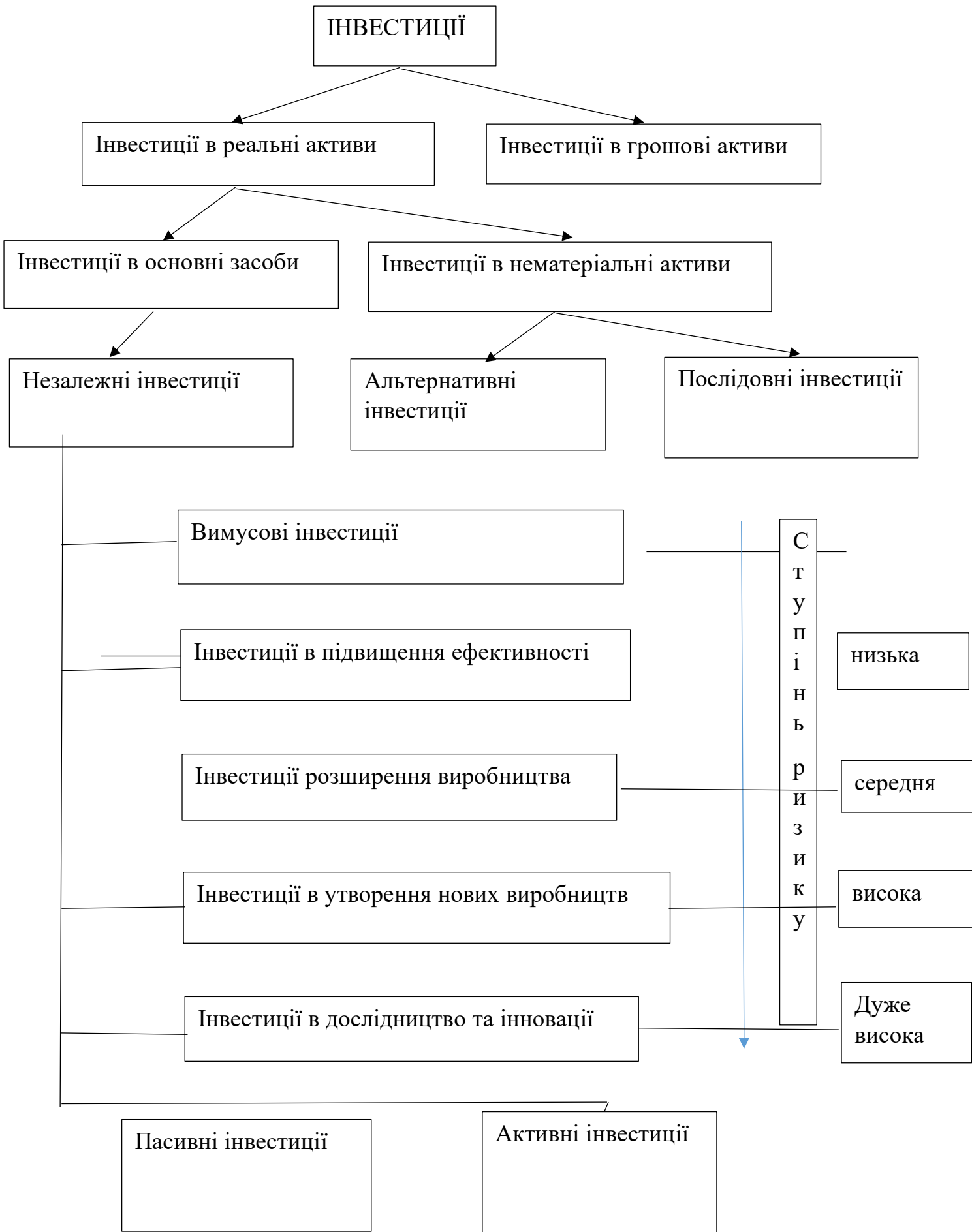

Рисунок 1.2 – Класифікація інвестицій. Ступінь ризику інвестицій [28]

Інвестиції в реальні активи можна також уявити так:

Незалежні інвестиції - здійснюються незалежно одна від одної, що, при існуванні вибору одного інвестиційного проекту не виключає також вибору іншого. Альтернативні інвестиції пов'язані так, що вибір однієї з них виключатиме іншу. Зазвичай це виникає при існуванні двох альтернативних способів вирішення однієї й тієї проблеми. Такі інвестиційні проекти є взаємовиключними, що важливо за умов обмеженості джерел фінансування. Послідовні інвестиції - великі інвестиції в завод або обладнання, породжують подальші капіталовкладення протягом середньострокового періоду, що має враховуватись при розробці інвестиційного рішення. [20]

Найпоширеніша форма інвестування компаній є прямі іноземні інвестиції (ПІІ) - придбання іноземним інвестором менше 10 відсотків частки, часток (вкладу) у статутному (складеному) капіталі комерційної організації.

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) - це форма участі іноземного капіталу у реалізації інвестиційних проектів на території держави-реципієнта інвестицій, яка є довгостроковими капіталовкладеннями іноземного інвестора в виробничі, торгові та інші комерційні підприємства з метою отримання прибутку. [27]

На думку вченого-економіста, А. П. Кіреєва, прямі іноземні інвестиції - це вкладення капіталу з метою придбання тривалого економічного інтересу резидентом однієї країни (прямим інвестором) до підприємства — резидента іншої країни (підприємство з прямими інвестиціями) та отримання інвестором ефективного контролю за об'єктом розміщення капіталу.

Поняття «прямі іноземні інвестиції» включає три компоненти:

- 1) акціонерний капітал – покупку прямим закордонним інвестором частки іноземної фірми;
- 2) внутрішньофірмові позики та боргові угоди між материнською компанією та її закордонними філіями та дочірніми компаніями;
- 3) реінвестовані прибутки. [15]

Таким чином, необхідно відзначити, що найчастіше зустрічаються інвестиції,

носять довгостроковий характер, а короткострокові інвестиції здійснюються в

фінансової сфери. Інвестиційна діяльність та інвестиційні рішення впливають на все сторони бізнесу та ситуацію в галузі та в регіоні загалом.

Існують різні види інвестицій, що застосовуються залежно від цілей та завдань, що стоять перед конкретною організацією. Кожні з цих інвестицій мають свою структуру та певні функції.

Кожна фірма повинна прагнути ефективного розвитку, і тут неможливо обійтися без капіталовкладень, які вона може залучити як ззовні, у тому числі іноземних, і використовувати власний капітал. Дані інвестиційні ресурси можуть бути спрямовані на різні цілі, як, наприклад, збільшення виробничих потужностей, оновлення технологічного ряду, реконструкція підприємства, а також освоєння нових видів продукції. Безперечно, фірма може здійснювати і зовнішню інвестиційну діяльність, купуючи цінні папери інших підприємств або ж ставати головним підприємством, купуючи контрольний пакет акцій будь-якого іншого суб'єкта господарювання. Здійснюючи цей вид фінансових інвестицій, підприємство-інвестор вибирає найбільш підходящий собі варіант, співвідносячи майбутню прибуток та ризик, з яким пов'язані всі інвестиційні процеси.

1.2 Характеристика інвестиційної діяльності підприємства.

Процес інвестування, це будь-який вид вкладення капіталу, що у перспективі, є можливість збільшити вкладену суму. Відповідно до Закону, «Про інвестиційну діяльність в Україні, що здійснюється у формі капітальних вкладень», інвестиційна діяльність є вкладенням інвестицій та здійснення практичних дій з метою отримання прибутку чи досягнення іншого корисного ефекту. Рис 1.3 [2]

- 1) депозит (банківський внесок);
- 2) пенсійні накопичувальні та страхові програми;
- 3) цінні папери (облігації, акції, опціони, ваучери тощо);
- 4) структуровані банківські продукти;
- 5) ПІФ (пайові інвестиційні фонди);
- 6) акції різних біржових фондів;
- 7) вкладення у хедж-фонди;
- 8) інвестиції у дорогоцінні метали (срібло, золото, платина);
- 9) купівля чи будівництво нерухомості.

Рис.1.3 Інструмент процесу.

Обґрунтування стратегії фінансування інвестиційного проекту передбачає вибір методів фінансування, визначення джерел фінансування інвестицій та їх структури.

Метод фінансування інвестиційного проекту постає як спосіб залучення інвестиційних ресурсів з метою забезпечення достатності коштів на його своєчасного завершення.

Як методи фінансування інвестиційних проектів можуть розглядатися: Внутрішнє фінансування - тобто мається на увазі самофінансування, інвестиційного проекту, лише за рахунок власних коштів, забезпечується за рахунок підприємства, що планує здійснення інвестиційного проекту. Самофінансування може бути використане лише для реалізації невеликих інвестиційних проектів.

Капіталемісткі інвестиційні проекти, як правило, фінансуються за рахунок не тільки внутрішніх, а й зовнішніх джерел. [18]

До методів, що мають на увазі самофінансування відносяться:

- Внутрішнє фінансування передбачає використання власних коштів статутного (акціонерного) капіталу, а також потоку коштів, що формується в ході діяльності підприємства, насамперед, чистого прибутку та амортизаційних відрахувань.

- Лізинг - це майнові відносини, що виникають під час передачі об'єкта лізингу

(рухоме та нерухоме майно) у тимчасове користування на основі здавання його в довгострокову оренду з подальшою можливістю викупу. Лізинг є видом інвестиційної діяльності, за якого, за договором лізингу, лізингодавець набуває у власність майно у продавця та надає його лізингоодержувачу за плату у тимчасове користування.

Лізинг має ознаки і виробничого інвестування та кредиту. Його двоїста природа полягає в тому, що, з одного боку, вона є своєрідною інвестицією капіталу, оскільки передбачає вкладення коштів у матеріальне майно з метою отримання доходу, а з іншого боку - зберігає риси кредиту (надається на засадах платності, терміновості, повернення). [7]

- Зовнішнє фінансування - тобто передбачається акціонування, або інші форми пайового фінансування. Воно передбачає використання залучених коштів із зовнішніх джерел: кошти фінансових інститутів, нефінансових компаній, населення, держави, іноземних інвесторів, а також додаткові грошові вклади

ресурсів засновників підприємства [18]

Цей метод передбачає використання ресурсів зовнішніх джерел для фінансування інвестиційних проектів, яке може здійснюватися у наступних формах:

- Проведення додаткової емісії акцій чинної компанії, з метою фінансового забезпечення реалізації інвестиційного проекту;

- залучення додаткових коштів (інвестиційних внесків, вкладів, паїв) засновниками підприємства для реалізації інвестиційного проекту;

- створення нового підприємства, призначеного спеціально для реалізації інвестиційного проекту;

- венчурне фінансування – передбачає залучення коштів до статутного капіталу компанії, інвестори якої спочатку передбачають продати свою частку в підприємстві після того, як її вартість після здійснення інвестиційного проекту зросте.

Доходи, пов'язані з подальшим функціонуванням створеного підприємства, будуть отримувати ті особи, які придбають у венчурного інвестора його частку.

- Кредитне фінансування (інвестиційні кредити банків, випуск облігацій) виступають як одна з найбільш поширених та ефективних форм замінного капіталу для фінансування інвестиційних проектів у тих випадках, коли фірма не може забезпечити їхню реалізацію за рахунок самофінансування.

- Цільові облігаційні позики - являє собою зовнішнє запозичення на основі емісії облігацій (є формою кредитного фінансування інвестицій).

- Бюджетне фінансування - проводиться, в основному за рахунок фінансування рамках цільових програм та фінансової підтримки. Бюджетне фінансування передбачає спрямування бюджетних коштів переважно у таких формах рис.1.4:

1. Інвестиції в статутний капітал чинної або новоствореної компанії.
2. Бюджетний кредит - передбачає надання коштів федерального бюджету для фінансування видатків на здійснення високоефективних інвестиційних проектів (за умов терміновості, платності, повернення).
3. закріплення у державній власності частини акцій створюваних акціонерних товариств, які реалізуються на фондовому ринку після двох років з початку отримання прибутку від реалізації проекту, та напрямок виручки від реалізації цих акцій у доход федерального бюджету.
4. Надання державних гарантій щодо відшкодування частини вкладених інвестором фінансових ресурсів у разі зриву виконання інвестиційного проекту не з вини інвестора. [19]

Рис 1.4 Бюджетне фінансування

При здійсненні довгострокових інвестиційних виробничих проектів складно визначити та спрогнозувати можливі витрати виробництва. На них будуть впливати багато чинників, у тому числі: вартість трудових ресурсів та інших місцевих факторів виробництва, коливання курсу національної валюти та ін. У таких умовах неможливо точно передбачити конкретний обсяг витрат. Загалом прийняття рішень щодо інвестування - складне та багатоступінчасте. Процес, що залежить від множини як зовнішніх і внутрішніх факторів. У виборі напрями інвестиційної діяльності підприємства, повинні брати участь

фахівці проектно-конструкторського, бухгалтерського, фінансового, постачального, виробничого та інших підрозділів фірми. [8]

Таблиця 1.1 – Порівняльна характеристика джерел фінансування

Джерела фінансування	Переваги	Недоліки
Внутрішні джерела (Власний капітал)	<ul style="list-style-type: none"> • Легкодоступність та швидкість мобілізації • Зниження ризику неплатоспроможності та банкрутства. • Прибутковість буде вищою, оскільки відсутня потреба виплат за залученими • Збереження власності та управління засновників. 	<ul style="list-style-type: none"> • Обмежена кількість коштів • Відволікання власних коштів з обігу організації • Обмеженість незалежного контролю за ефективністю використання інвестиційних ресурсів.
Зовнішні джерела (позиковий капітал)	<ul style="list-style-type: none"> • Значні масштаби залучення коштів • Наявність незалежного контролю за ефективністю використання інвестиційних ресурсів 	<ul style="list-style-type: none"> • Складність та тривалість процедури залучення коштів • Необхідність підтвердження фінансової стійкості • Підвищення ризику неплатоспроможності та банкрутства • Зменшення прибутку у зв'язку з необхідністю виплат за залученими джерелам • Можливість втрати власності та управління компанією

На інвестиційну діяльність підприємства впливають багато факторів (рис 1.5): [17]

<ul style="list-style-type: none"> - Готовність компанії вкладати кошти у проект; - наявності в цілому ресурсів для здійснення цього проекту; - намічена динаміка валового внутрішнього продукту (ВВП), національного доходу та обсягу виробництва; - зміна у валютному законодавстві та валютного курсу; - розвиток приватизаційних процесів та фондового ринку; - рівня ефективності діяльності галузі; - інвестиційна привабливість регіону\галузі\підприємства; - якість та конкурентоспроможність продукції; - перспективи розвитку комерційної організації; - створені умови у регіоні для залучення іноземних інвестицій.
--

Рис. 1.5 Фактори, що впливають на інвестиційну діяльність

Інвестиційний процес є основним для формування структури виробництва, тому основні зміни, що відбуваються на підприємстві, насамперед чергу стосуються процесу ухвалення інвестиційних рішень. Таким чином, організація має здійснити свій вибір за напрямом розвитку та

різноманіття технічних рішень направити свій капітал. Оскільки, інвестиційний процес на мікроекономічному рівні формується виходячи з безлічі інвестиційних рішень, що приймаються менеджерами в компанії, коректність вибору стає важливим питанням для кожного з них, що дозволить розглядати створення механізму формування інвестиційного процесу фірми як основну проблему розвитку на ринку.

1.3 Інвестиційна стратегія підприємства.

Стратегія у сфері інвестицій є рушійною силою будь-якої фірми. Керуючі забезпечують використання існуючих інвестицій так само, як і нових інвестицій, для досягнення оптимальної віддачі. Одним із показників, за допомогою яких оцінюється ця економічна віддача, є норма прибутку.

Інвестиційна стратегія - довгострокові систематизовані цілі інвестиційної діяльності організації, що визначаються загальними завданнями його розвитку та інвестиційною ідеологією, і навіть вибір найефективніших шляхів їх досягнення. [22]

Для початку необхідно виділити загальні стратегії підприємств. Наприклад, якщо інвестор орієнтується на швидку окупність та повернення інвестицій, він створює невелике, але швидко зростаючу фірму, після здійснюється швидке втілення певної інновації в новітньому продукті та вигідна продаж фірми стратегічного інвестора, який продовжуватиме фінансування розвитку фірми.

Також існують інвестиційні стратегії для компаній, що здійснюють інвестиції у фінансові активи тому всі інвестиційні стратегії організації можна розглядати на:

- пасивні інвестиції – що забезпечують стабільність показників прибутковості

- вкладень у діяльність цієї організації за рахунок заміни застарілого обладнання, підготовки нового персоналу тощо;

- активні інвестиції – які забезпечують підвищення конкурентоспроможності фірми та його прибутковості порівняно з раніше досягнутими рівнями за рахунок впровадження нової технології, організації випуску товарів, що користуються попитом, завоювання нових ринків чи поглинання конкуруючих підприємств. [26]

Інвестиційна стратегія компанії повинна мати такі характеристики (рис.1.6):

- Принцип інвайронменталізму - інвестиційна стратегія, організації, розглядається як соціально-економічна система, повністю відкрита для активного взаємодії з факторами зовнішнього інвестиційного середовища, що дозволяє забезпечити інший рівень якісного формування його інвестиційної стратегії. На противагу інвайронменталізму конституціоналізм означає закриту фірму, діяльність якої не передбачає інвестицій та інших взаємин із зовнішнім середовищем.
- Принцип відповідності – інвестиційна стратегія має бути узгоджена з стратегічними цілями та напрямками операційної діяльності підприємства. Є частиною загальної стратегії організації, при цьому інвестиційна стратегія вважається одним з основних факторів для забезпечення ефективного розвитку організації відповідно до загальної обраної стратегії.
- Принцип інвестиційної підприємливості та комунікабельності – полягає в підборі ефективних інвестиційних зв'язків за всіма напрямками та формами інвестиційної діяльності, з постійною зміною методів, форм та напрямків здійснення інвестиційної діяльності на будь-яких стадіях інвестиційного проекту врахування змінних факторів зовнішнього інвестиційного середовища.
- Принцип інвестиційної гнучкості та альтернативності - інвестиційної стратегії необхідно базуватися на адаптації до змін у факторах зовнішньої інвестиційної середовища, та на пошуку альтернативних варіантів напрямків, форм та методів реалізації інвестиційної діяльності, вибір оптимальних із них, побудови на цій основі загальної інвестиційної стратегії та формування ефективних механізмів її реалізації.
- Інноваційний принцип – стратегічний розвиток підприємства залежить від рівня відображення досягнутих результатів технологічного прогресу та адаптивності до швидкого розподіл його результатів. Тому, інвестиційна діяльність є основним каталізатором впровадження технологічних ноу-хау, що забезпечують зміцнення конкурентоспроможності підприємства над ринком.
- Принцип мінімізації інвестиційного ризику – майже всі основні зміни у процесі реалізації інвестиційної стратегії, в тій чи іншій мірі змінюють рівень інвестиційного ризику, через напрям та форму інвестиційної діяльності, формування інвестиційних ресурсів, впровадження нових організаційних структур управління інвестиційною діяльністю.
- Принцип компетентності - реалізацію інвестиційної стратегії повинні забезпечувати підготовлені, висококваліфіковані спеціалісти. [32]

Рис. 1.6 Принципи інвестиційної стратегії.

З метою реалізації інвестиційної стратегії компанії формують план заходів щодо досягнення заявленої в інвестиційній стратегії цілей. Цей план реалізується у вигляді формування та виконання інвестиційного проекту.

Інвестиційний проект – обґрунтованість економічної доцільності, обсягів та строків реалізації капітальних вкладень, необхідна проектна документація, розроблена відповідно до законодавства України, зокрема описи практичних дій щодо здійснення інвестицій. Інвестиційні проекти різняться за багатьма параметрами, що визначають специфіку послідовності дій інвесторів та інших учасників проекту, джерел фінансування, участь держави, масштабність дій. Для здійснення проекту потрібне виконання певних заходів, пов'язані з його реалізацією, тобто виділення стадій може у свою чергу ділитися на стадії наступного рівня.

Так, інвестиційний цикл прийнято поділяти на три стадії, кожна з яких має свої цілі та завдання:

1. Передінвестиційна – стадія визначає час від попереднього дослідження до остаточного рішення щодо прийняття інвестиційного проекту:
2. Інвестиційна – стадія проектування, укладання договору або контракту:
3. Виробнича – стадія господарської діяльності організації.

Кожна зі стадій у свою чергу поділяється на етапи, періоди, що мають свої цілі, методи та механізми реалізації.

Передінвестиційна та інвестиційна стадії відносяться до галузі інвестиційного проектування, а виробнича - до галузі вивчення спеціальних організаційно- правлінських дисциплін (організація виробництва та праці, планування, фінансування, аналіз, менеджмент та ін.).

Період часу між початком здійснення проекту та його ліквідацією називається

інвестиційним циклом. Він необхідний для аналізу проблем фінансування робіт з проекту, прийняття рішень та підрозділяється на фази, кожна з яких має свої цілі та завдання (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 Інвестиційний цикл

Фаза	Стадії
Передінвестиційна	Ідентифікація проекту Аналіз інвестиційних можливостей з урахуванням макро- та мікроекономічних факторів. Соціально-економічна, екологічна оцінка проекту. Підготовка декларації про наміри, обґрунтування інвестицій, проведення необхідних експертиз.
Інвестиційна	Техніко-економічне обґрунтування Підготовка бізнес-плану. погодження та затвердження проекту. Підготовка установчих документів та проектування. Підготовка контрактної документації, укладання договорів.
Операційна	Будівництво, закупівля та монтаж обладнання, пусканалагоджувальні роботи, передвиробничий маркетинг Набір та підготовка кадрів Експлуатація об'єкту Виробництво та збут продукції Моніторинг економічних показників
Ліквідаційна	Визначення залишкової вартості Демонтаж та реалізація об'єкта, усунення наслідків здійснення проекту

Формування інвестиційної стратегії грає велику роль у забезпеченні ефективного розвитку організації:

- Забезпечує реалізацію довгострокових інвестиційних цілей розвитку компанії в загалом і його окремих структурних одиниць.

- Інвестиційна стратегія дозволить оцінювати інвестиційні можливості організації, забезпечувати максимальне використання інвестиційного потенціалу та можливість активного використання внутрішніх ресурсів.

- Забезпечує можливість швидкої реалізації нових інвестиційних проектів, виникаючих у процесі змін факторів зовнішнього інвестиційного середовища.

- Підготовка інвестиційної стратегії включає раніше можливі варіанти розвитку невідконтрольних організацією факторів зовнішнього інвестиційного середовища та дозволить мінімізувати їх негативні наслідки діяльності компанії.

-Відображає інвестиційні переваги організації на противагу його конкурентам.

- Інвестиційна стратегія забезпечує чіткий зв'язок між стратегічним, поточним та оперативним управлінням інвестиційною діяльністю фірми.

- Забезпечує відповідаючу найважливішим стратегічним інвестиційним рішенням програму організаційної поведінки у межах її реалізації. [33]

Таким чином, інвестиційна стратегія відіграє важливу роль для ефективного розвитку компанії на ринку, яка полягає в наступному (Рис 1.7).

1. Забезпечує реалізацію довгострокових загальних та інвестиційних цілей, економічного та соціального розвитку компанії в цілому, та окремих його структурних одиниць.
2. Дозволяє реально оцінити інвестиційні можливості та ризики фірми.
3. Забезпечує можливість швидкого здійснення інвестиційних можливостей, що виникають у процесі динамічних змін чинників довкілля.
4. Враховувати раніше можливі варіанти розвитку факторів зовнішнього середовища невідконтрольні компанії, що дозволяє звести до мінімуму їх негативні наслідки на його функціонування.
5. Відображає порівняльні інвестиційні переваги організації в порівнянні з конкурентами.
6. Забезпечує чіткий взаємозв'язок стратегічного, поточного та оперативного управління інвестиційною діяльністю підприємства.
7. Здійснює реалізацію інвестиційної поведінки організації у найбільш важливі стратегічні інвестиційні рішення.
8. Формує значення основних критеріальних оцінок вибору реальних інвестиційних проектів та фінансових інструментів інвестування.
9. Є однією з базисних передумов стратегічних змін загальної організаційної структури

Рис. 1.7 Інвестиційна стратегія

2. Аналіз інвестиційної діяльності компанії

2.1 Розробка інвестиційної стратегії компанії на основі методів стратегічного аналізу.

Розробка основних елементів інвестиційної стратегії організації повинна базуватись на результатах стратегічного інвестиційного аналізу.

Процес вивчення впливів факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на результати інвестиційної діяльності компанії з метою виявлення можливих напрямів розвитку надалі є - стратегічним інвестиційним аналізом. Модель стратегічної інвестиційної позиції фірми є кінцевим результатом стратегічного інвестиційного аналізу є, яка повністю характеризує можливості її інвестиційного розвитку для кожної з основних стратегічних структур інвестиційної діяльності. Розробка інвестиційної стратегії, за своєю сутністю, є інвестиційним плануванням.

Інвестиційне планування - є процесом розробки планових та нормативних показників, що забезпечують розвиток фірми за допомогою необхідних інвестиційних ресурсів, що сприяють збільшенню ефективності реалізації його інвестиційної діяльності.

Існує тісний взаємозв'язок під час інвестиційного планування між визначенням стратегічного спрямування інвестиційного розвитку організації та тактичним плануванням [13]

Інвестиційне планування в компанії, поділяється на три найважливіші етапи:

1. Прогноз інвестиційної діяльності – є елементом планування, яке зосереджується на найбільш стратегічно важливих та перспективних напрямках та формах інвестиційної діяльності. [22]

2. Поточне планування інвестиційної діяльності – реалізується з плануванням операційною та фінансовою діяльністю організації, та розраховане на термін до 1 року. Поточне планування:

- Забезпечує фінансову стійкість та безперервну платоспроможність фірми;
- визначає збільшення та структуру активів організації на кінець планованого терміну;
- формує структуру надходжень та витрат компанії;
- визначає всі джерела фінансування інвестиційної діяльності організації та форми. [22]

3. Оперативне планування інвестиційної діяльності – є сукупністю заходів щодо ефективного розміщення фінансових коштів серед альтернативних варіантів вкладення.

Цільові стратегічні нормативи є:

- динаміка зростання загального обсягу інвестиційної діяльності у прогностичному періоді;
- рівень поточного інвестиційного доходу має бути мінімальним;
- обсяг фінансового та реального інвестування - співвідношення;
- мінімальний рівень збільшення капіталу, що інвестується, у довгостроковому періоді;
- максимально допустимий рівень інвестиційного ризику тощо.

Інвестиційна стратегія компанії розробляється відповідно до цілей її функціонування та розвитку, тобто всі інвестиції повинні розглядатися як один із основних способів досягнення стратегічних цілей організації. Основою інвестиційної стратегії підприємства є формування комплексу проектів, що підлягають реалізації на часовому інтервалі горизонту стратегічного планування. [11]

Чинники, які визначають критерії, за якими можна ухвалити рішення про напрямки інвестування класифікуються як:

1. Критерії, які дозволяють оцінити реальність проекту:
  - Нормативний критерій (правовий);
  - Ресурсний критерій;

- Науково-технічний критерій;
- технологічний критерій;
- Виробничий критерій;
- Кількість і джерела фінансових ресурсів.

2. Кількісні критерії, що дозволяють оцінити доцільність реалізації проекту:

- узгодження цілей проекту на довгостроковий період, цілей розвитку ділового середовища;
- фінансові наслідки та ризики, які можуть призвести до додаткових інвестиційним витратам або зниженню запланованого обсягу виробництва, ціни або продажів;
- рівень стійкості проекту;
- ймовірність проектування сценарію та стан ділового середовища.

3. Критерії прийнятності (фінансово-економічні), які дозволяють вибрати доцільні проекти з боку їх реалізації:

- вартість проекту;
- Чиста наведена вартість;
- Прибутковість проекту;
- Рентабельність проекту;
- Внутрішня норма прибутковості;
- термін окупності;
- чутливість прибутку до терміну планування, зміни ділового середовища, до помилки в оцінці даних. [24]

Залежно від форми впливу та можливості контролю організацією різних умов та факторів, при здійсненні інвестиційної діяльності до складу загальної інвестиційного середовища її функціонування поділяється на окремі види впливу середовища:

1. Зовнішнє інвестиційне середовище непрямого впливу – є взаємозв'язком на макрорівні, над якою організація не має можливості здійснювати прямий контроль умов та факторів, що впливають на компанію,

форм та результатів інвестиційної діяльності фірми у довгостроковій перспективі. У формуванні умов даного середовища, важливу роль відіграє контроль з боку держави над діяльністю компанії з боку держави, тобто дані фактори є непідконтрольними організації, однак ці умови не можуть не виконуватися з сторони організації.

2. Зовнішнє інвестиційне середовище безпосереднього впливу - пов'язані умови та фактори, що впливають на компанію, форми та результати інвестиційної діяльності, що формуються при здійсненні інвестиційної діяльності фірмою, процесі безпосередніх комунікативних зв'язків із контрагентами з інвестиційних операціям та угодам, тобто дані фактори є підконтрольними з боку компанії.

3. Внутрішнє інвестиційне середовище - характеризується системою умов та факторів, які визначають вибір напряму розвитку фірми та характеру інвестиційної діяльності для досягнення оптимальних результатів, що знаходяться під прямим контролем менеджерів інвестиційної служби організації.

Таким чином, процес розробки інвестиційної стратегії, в залежності від критеріїв та умов зовнішнього середовища, підрозділяється на стадії, кожна з яких має свої цілі та завдання:

1. Визначення загального періоду формування інвестиційної стратегії організації – основною метою етапу, є визначити тривалість терміну, прийнятого для формування загальної стратегії розвитку організації. Час цього періоду залежить від стабільності економіки, тобто мається на увазі, що що менш стабільна економіка, то коротше цей етап за тривалістю.

2. Аналіз факторів зовнішнього інвестиційного середовища та структури інвестиційного ринку - на даному етапі передбачається розгляд економічних та правових умов інвестиційної діяльності, а також можливість використання їх у прогностичному періоді. Також аналізується попит на інвестиції та вартість інвестиційних ресурсів.

3. Оцінка сильних та слабких сторін організації, що визначають особливість інвестиційної діяльності – на даному етапі необхідно визначити, чи має організація достатнім потенціалом, для ефективного використання новими інвестиційними можливостями Паралельно розглядаються слабкі сторони компанії. Для аналізу внутрішніх проблем використовується метод оцінки всіх

функціональних зон, які забезпечують інвестиційний процес:

- 1) фінансові можливості формування інвестиційних ресурсів;
- 2) можливості маркетингу для збільшення масштабів виробництва та його диверсифікації;
- 3) система керування персоналом;
- 4) дослідження інформаційної бази, що забезпечує підготовку альтернативних стратегічних інвестиційних рішень;
- 5) організація структури управління та інвестиційної корпоративної культури.

4. Формування стратегічних цілей інвестиційної діяльності організації змістом цього етапу, є збільшення рівня добробуту власників компанії та максимізація його ринкової вартості. На цьому етапі йде первинне порівняння обсягу джерел інвестування з потребами (визначається їх динаміка, і структура часу), оптимізація, структури та складу інвестиційних ресурсів з одночасним зниженням ризиків, які можуть виникнути під час реалізації інвестиційної стратегії.

5. Вибір та аналіз стратегічних альтернатив, напрямів та форм інвестиційної діяльності - цей етап, будучи одним з основних, включає в себе пошук альтернативних рішень у поставлених стратегічних інвестиційних цілях.

6. Визначення стратегічних напрямів, формування інвестиційних ресурсів - на цьому етапі прогнозуються обсяги необхідних інвестиційних ресурсів, які забезпечують реалізацію вибраних стратегічних напрямів. Здійснюється диференціація потреб різних інвестиційних ресурсів за різними групами

джерел, з метою забезпечити загальний рівень фінансової рівноваги компанії під час реалізації інвестиційної стратегії

7. Формування інвестиційної політики за основними аспектами інвестиційної діяльності - при реалізації даного етапу, забезпечуються сумісність цілей інвестиційної стратегії з основними механізмами реалізації.

8. Розробка системи організаційних та економічних заходів для забезпечення реалізації інвестиційної стратегії – на цьому етапі передбачається формування в компанії нових організаційних структур управління інвестиційною діяльністю.

9. Оцінка результативності розробленої інвестиційної стратегії – метою етапу

є завершення та аналіз ефективності системи спеціальних економічних та позаекономічних критеріїв, що встановлюються самою організацією, але розроблені на теоретичному рівні можуть використовуватися. [26]

2.2 Методи стратегічного аналізу, що застосовуються під час розробки інвестиційної стратегії.

Виділяють такі основні методи стратегічного інвестиційного аналізу:

1. SWOT - аналіз - "SWOT" це акронім слів Strengths (сили), Weaknesses (слабкості), Opportunities (можливості) та Threats (загрози). Внутрішня обстановка фірми відбивається в здебільшого S і W, а зовнішня - Про і Т. Дозволяє виділити сумісність інвестицій, здатних наблизити фірму до встановлених цілей:

- визначається спрямованість розвитку підрозділів організації;
- при прояві зовнішньої загрози перед сильною фірмою (наприклад, інший виробник з більш якісним товаром), виникає потреба удосконалення її потенціалу;
- при появі нових можливостей розвитку, перед слабким підрозділом;

- у разі виникнення зовнішньої загрози перед слабким підрозділом фірми можливі як його перетворення, а й пошук кооперативних зв'язків коїться з іншими підприємствами.

Сильні сторони методу SWOT-аналізу:

- a) Застосовується у різних сферах економіки та управління
- b) Адаптується до будь-якого об'єкта дослідження
- c) Вільний вибір аналізованих елементів залежно від поставлених цілей
- d) Використовується для оперативного контролю за діяльністю підприємства, та для стратегічного планування.

У свою чергу можна виділити такі недоліки методу:

- При проведенні аналізу найчастіше відбувається відхилення від обраного предмета оцінки.

- Не враховуються всі можливі ризики і як наслідок можлива ситуація, якщо якої очікування будуть завищені, а погрози недооцінені.

- Аналіз показує лише загальні цілі, заходи для їх досягнення потрібні розробляти окремо.

- Результати подаються у вигляді якісного опису, що ускладнює його використання у процесі моніторингу.

- Суб'єктивізм методу – значимість результатів аналізу залежить від рівня компетенції та професіоналізму експерта.

- Для реалізації методу необхідне залучення великої кількості спеціалістів та інформації, що призводить до значного подорожчання аналізу.

- У SWOT-аналізі виникає складність поділу майбутнього та сьогодення в оцінці чинників зовнішньої та внутрішньої середовища підприємства.[12]

2. PEST - аналіз - це стратегічний аналіз соціальних (S - social), технологічних (T – technological), економічних (E – economic), політичних (P – political) факторів зовнішнього середовища підприємства. Він застосовується в процесі стратегічного планування та управління великими підприємствами, і навіть з метою оцінки інвестиційних ризиків.

При здійснених інвестиційних вкладеннях або стратегії спрямованої на подальший розвиток фірми, необхідно брати до уваги, що у разі несприятливого розвитку ситуації на ринку, втрати можуть бути настільки великими, що призведуть до подальшого припинення існування підприємства та його діяльності. Отже, необхідно проводити аналіз змін, що відбуваються в макросередовищі. Структура PEST - аналізу наведено нижче:

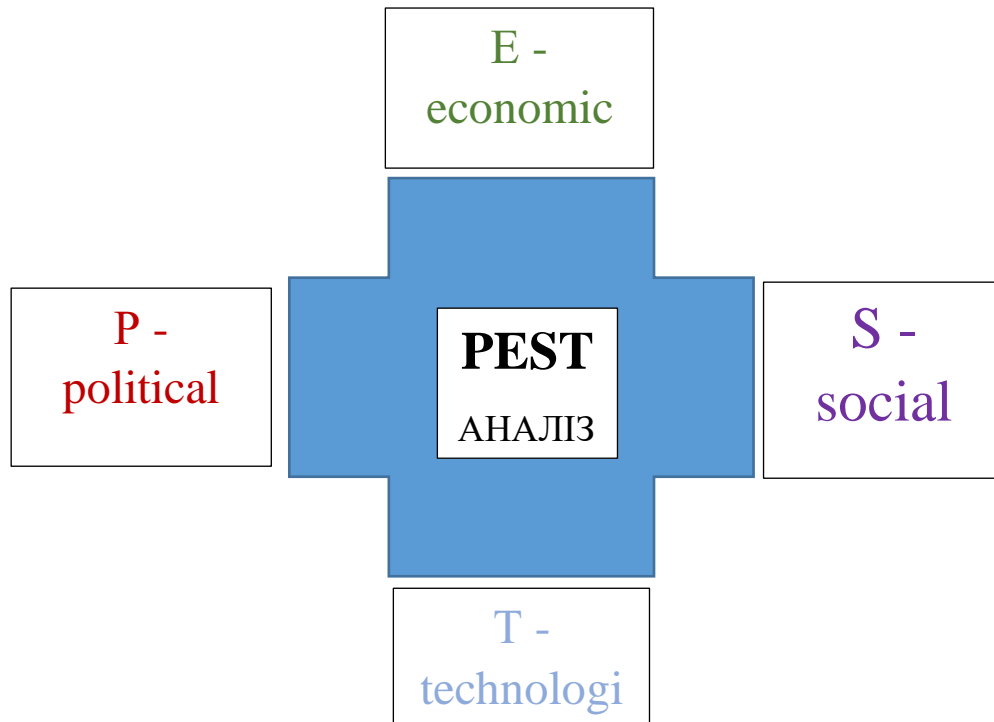

Рисунок 2.1 - Структура PEST (STEP) аналізу, її складові

Основним для визначення інвестиційних перспектив, перспектив розвитку ринків, купівельної спроможності тощо. є економічний фактор, який вивчається розподілу економічних ресурсів у масштабі держави.

Оскільки на середу роботи підприємства безпосередньо впливають політичні фактори, в результаті аналізу, визначаються такі фактори, що впливають на ділову активність підприємства як - інвестиційний клімат, інвестиційне законодавство, політична стабільність держави та перспективи розвитку. Соціальний фактор визначає динаміку споживчих переваг, розподіл та структуру соціальних груп населення, вікову та гендерну структуру.

Технологічний фактор, метою дослідження якого вважається виявлення тенденцій у технологічному розвитку, які найчастіше є причинами змін та втрат ринку, і навіть появи нових товарів.

Результати PEST – аналізу дозволяють оцінити зовнішню економічну ситуацію, що складається у сфері виробництва та комерційної діяльності у прогностному періоді. Внаслідок розбіжностей між аналітиками, які почали задаватися питаннями про наявність лише чотирьох факторів зовнішнього середовища, що піддаються детальному аналізу, виникли ідеї розширити межі аналізу та перелік факторів. В результаті з'явилися нові аббревіатури:

- SLEPT - аналіз - цей вид аналізу проводиться організаціями, що працюють у

сфері жорсткого державного контролю своєї діяльності. Зміни умов або порядку роботи призведуть до значного зростання чи падіння прибутковості бізнесу. Тому правовим аспектам діяльності приділяється важливе значення.

- PESTLE - аналіз є розширеною двома факторами (Legal та Environmental) варіанти PEST – аналізу. Аналіз динаміки змін у навколишньому середовищі буде важливим для компаній, що здійснюють, наприклад, видобуток чи використання природних ресурсів.

- STEEPLE – аналіз є розширеною етнічним фактором версії PESTLE аналізу. Такий стратегічний аналіз, проводять транснаціональні корпорації, проведення якого фірми залучаються цілі групи експертів та аналітиків. Організація та проведення такого обсягу аналітичної роботи доступна лише дуже потужним у фінансовому плані фірмам.

Головною перевагою методу є розгляд усіх сторін впливу факторів зовнішнього середовища, а недоліком - не дає чіткого, детального уявлення про фактори зовнішнього середовища. [32]

3. SNW - аналіз внутрішнього середовища організації є сукупною оцінку, яка повною мірою відображає її сильні, слабкі та нейтральні сторони. Визначення "SNW - аналіз" схоже визначення SWOT-аналізу, проте, у першому Існує нульовий аспект дослідження. SNW - це аббревіатура, що

складається із трьох слів англійського походження (S – сильна сторона, N – нейтральна позиція та W – слабка).

SNW - підхід є більш досконалим підходом до визначення слабких і сильні сторони підприємства. Цей підхід визначає найбільш сильні сторони та займається їх удосконаленням, визначає слабкі сторони для їх ліквідації або їх посилення. Крім того, визначається так званий середньостроковий стан, що дозволяє визначити більш повну картину діяльності організації. Загальний аналіз внутрішнього середовища складається з наступних аспектів:

1. Маркетинг - дозволяє оцінити частка ринку, конкурентоспроможність організації, асортимент та якість продукції, кон'юнктура ринку, продаж, реклама та позиціонування товару.

2. Фінансове становище - дозволяє оцінити ефективність стратегічного планування, а також виявити потенційні слабкі внутрішні місця на підприємстві та її становище щодо конкурентів.

3. Управлінські операції.

4. Кадри - аналізуються людські ресурси, кваліфікація працівників, їх ставлення до поставлених цілей, а також компетентність працівників та керівництва в цілому, виконують найважливішу роль ефективності діяльності організації.

5. Корпоративна культура - є нетрадиційним фактором, який тим не менше менш виконує істотну роль усім підприємстві. Методика SNW-аналіз організації досліджує такі аспекти внутрішнього середовища фірми:

- Основна бізнес-стратегія підприємства.
- Конкурентоспроможність товару, продукції чи послуги на відповідному ринку.
- Наявність певних коштів.
- Ефективність торгової марки, нововведень та роботи співробітників.
- Маркетинг та рівень виробництва.
- Стратегічні альянси

В результаті при SNW - підході всі переваги аналізу залишаються в силі, а SNW - аналіз фіксує чітку ситуацію над ринком. Таким чином, за допомогою спеціальних програм можна зробити зіставлення отриманих показників зі стратегією організації та визначити подальшу спрямованість діяльності, тобто оптимізувати безпосередньо сам процес управління, зробивши його ще більш

ефективним. Перевагою даного методу є простота у виконанні, облік найбільшого кількості факторів, а також врахування специфічних особливостей діяльності підприємства.

Недоліки: суб'єктивізм методу, щодо його проведення необхідні хороші знання всіх особливостей діяльності підприємства.

2.3 Оцінка ефективності інвестиційної стратегії.

Методи оцінки інвестиційних проектів не можуть бути єдиними, так, до невеликих інвестиційним проектам, що не вимагають великих ресурсних вкладень, і не надають суттєвого впливу на виробництво, а також тих, хто має відносно невеликий термін окупності, можна використовувати найпростіші методи оцінки.

Одночасно реалізація більш масштабних інвестиційних проектів (нове будівництво, зміна технологічного циклу, освоєння принципово нових ринків і т. п.), які потрібні великі інвестиційні витрати, викликає необхідність обліку більшої кількості факторів та, здійснення більш складних та точних розрахунків та уточнення методів оцінки ефективності. Оскільки рух грошових потоків, викликаний реалізацією інвестиційного проекту, і відбувається протягом кількох років, це ускладнює оцінку його ефективності. Здійснення інвестиційної діяльності в протягом тривалого терміну, впливає на результати господарської діяльності та економічну діяльність організації, тому, помилка в оцінці його ефективності може привести до суттєвих фінансових ризиків та втрат.

В економічній науці визначено основні причини відмінності між запланованими та фактичними показниками ефективності інвестиційних проектів, що поділяються на дві групи:

- Першою групою причин є суб'єктивність, а саме свідоме збільшення ефективності інвестиційного проекту, продиктованого суб'єктивною позицією різних фахівців організації та його боротьбою за обмежені фінансові ресурси.

Попередити такі прорахунки можна за допомогою створення відповідних систем управління, що дозволяють здійснювати координацію та контроль роботи функціональних служб фірми, або залучення незалежних спеціалістів до перевірки об'єктивності розрахунків.

- Другою групою причин є облік факторів ризику та невизначеності, що виникають у реалізації інвестиційних проектів.

Таким чином, при здійсненні оцінки ефективності інвестиційних проектів виникає безліч проблем, тому для їх мінімізації значною мірою необхідно здійснити вибір найбільш об'єктивних методів оцінки ефективності інвестицій. Оцінка ефективності інвестиційних проектів – є одним із основних елементів інвестиційного аналізу, та головним інструментом раціонального вибору з кількох інвестиційних проектів за ефективною мінімізації ризиків. На сьогодні виділяють ряд прийнятих методів оцінки ефективності інвестицій, що поділяються на дві основні групи:

1. Методи оцінки ефективності інвестиційних проектів (що не включають дисконтування – статичні методи). У свою чергу, методи статичних показників оцінки ефективності інвестицій діляться на дві підгрупи:

1) Методи абсолютної ефективності інвестицій:

- показник терміну окупності інвестицій
- показник норми прибутку на капітал

2) Методи порівняльної ефективності варіантів капітальних вкладень:

- показник накопиченого сальдо грошового потоку за розрахунковий період;

- метод наведених витрат;

- показник порівняння прибутку.

Статичні методи оцінки застосовуються в ситуаціях, при яких, витрати та результати рівномірно розподіляються за роками здійснення інвестиційного проекту та термін їхньої окупності охоплює невеликий проміжок часу (три-п'ять років). Завдяки простоті та високій швидкості розрахунків ефективності інвестиційних проектів, а також доступності для отримання необхідних даних, статистичні методи отримали більш широке розповсюдження. Однак у цих методів існує кілька недоліків. Охоплення щодо невеликого проміжку часу, не включення часового аспекту вартості грошей та нерівномірного розподілу грошових потоків протягом усього терміну функціонування інвестиційних проектів Проект впроваджується, якщо очікуване значення нормативного терміну окупності або отримання заданої норми прибутку дорівнюватиме або більше їх нормативних значень. [14]

1. Термін окупності – показник найбільшою мірою характеризує ступінь ліквідності. Термін окупності інвестицій – термін, за який доходи покривають одноразові вкладення у інвестиційного проекту. Цей метод дозволяє визначити термін окупності інвестиційного проекту, який можна порівняти з економічно доцільним терміном, що визначається інвестором.

При надходженні доходів рівномірно протягом усього терміну життя проекту,

використовується формула:

$$T=I/Dc, \text{ де } Dc=Pч+A, \text{ де} \quad (2.1)$$

T – термін окупності інвестицій (крок, рік);

I - повна сума вкладень на реалізацію проекту (грн.);

Pч - чистий прибуток, отриманий від реалізації інвестиційного проекту за один крок (грн.);

A – амортизація (грн.).

У разі коли доходи надходять нерівномірно за кроками реалізації інвестиційного проекту, то використовується формула:

$$\sum_{n=1}^T Dчт - I \geq 0, \text{ де } Dчт = Pчт + Ат \quad (2.2)$$

T – термін окупності інвестицій (крок, рік);

I - повна сума вкладень на реалізацію проекту (грн.);

m – крок реалізації інвестиційного проекту;

$ДЧ_t$ - чистий дохід на етапі T реалізації проекту (грн.);

$Пч_m$ - чистий прибуток на етапі T реалізації проекту (грн.);

A_t - амортизація на етапі T реалізації проекту, грн.

При використанні даної формули негативне значення інвестиційних витрат і покрокові значення чистого доходу за проектом підсумовують доти, доки виконається умова нерівності, тобто сума стане більшою за нуль.

Також термін окупності може бути розрахований за такою формулою.

$$T = I / Пч + A \leq T_{\text{ео}} \quad (2.3)$$

Розрахункова величина терміну окупності проекту повинна бути меншою за величину, закладеної інвестором, лише цьому випадку проект може вважатися доцільним. Так при перевищенні цього значення відмовляються від проекту, або шукають способи її зниження.

У методу оцінки терміну окупності існують недоліки:

По-перше, оцінка величини економічно виправданого терміну окупності проекту - суб'єктивна. При його виборі проекту інвестори спираються не тільки на своє бажання швидкого отримання прибутку, але й враховують терміни початкових вкладень при реалізації альтернативних проектів.

По-друге, реалізація проекту з меншим терміном окупності може бути не найбільш ефективна, оскільки тут не враховуються майбутні прибутки.

2. Для обчислення норми прибутку на капітал використовується показник середнього чистого доходу за один рік реалізації проекту та показник первісних інвестиційних вкладень для реалізації проекту:

$$НП = \sum_{m=1}^{Tjc} \frac{ДЧ_t}{T_{\text{оc}}} / \sum_{m=0}^{Tjc} I_m \quad (2.4)$$

$Нп$ - показник норми прибутку на вкладений первісний капітал (%)

$ДЧ_t$ - чистий дохід на кроці m від реалізації проекту (грн.);

T_{oc} – загальний корисний термін реалізації проекту (роки, кроки);

I_T - інвестиції на етапі T для реалізації проекту, (грн).

Показник прибутковості інвестицій у проект характеризує рентабельність інвестованого капіталу, тобто отримувана величина чистого доходу за 1 рік на 1 грн. вкладених коштів.

Цей метод дозволяє оцінити вплив інвестиційного проекту на зміну ефективності роботи чинної організації та рентабельності її діяльності.

Даний метод важливо застосовувати з іншими методами, оскільки даний метод не є повністю об'єктивною оцінкою ефективності проекту.

Також існує ще один показник, що характеризує відносну ефективність інвестиційного проекту – індекс прибутковості інвестиційних вкладень.

Індекс прибутковості інвестиційних вкладень – є співвідношенням суми чистого доходу від операційної діяльності (за весь термін здійснення інвестиційного проекту), до суми первісних вкладень. Розрахунок провадиться за формулою:

$$ІДІ = \frac{\sum_{m=1}^{T_{oc}} ДЧТ}{\sum_{m=1}^{T_{oc}} I_T} \quad (2.5)$$

ІДІ - індекс прибутковості капіталу, що інвестується;

ДЧТ - чистий дохід на рік T під час здійснення інвестиційного проекту (грн.);

I_T - інвестиції на рік T реалізації стратегії (грн.);

T_{oc} - загальний термін реалізації стратегії як проекту (роки чи кроки).

Проект оцінюється як ефективний у тому випадку, якщо індекс доходності витрат більше 1, тому що в цьому випадку чистий дохід за інвестиційним проектом позитивний.

3. Метод розрахунку та порівняння чистого доходу за інвестиційним проектом. Чистим доходом за інвестиційним проектом є сума притоків та відтоків коштів за проектом за весь його життєвий цикл, і розраховується як:

$$ЧД_{сп} = \sum_{m=1}^T ДЧТ - I \quad (2.6)$$

ЧДсп - сума показника чистого доходу за проектом за весь термін його реалізації (грн.);

Дчп - чистий дохід на етапі Т реалізації проекту (грн.);

І - вкладення Т етапі реалізації проекту (грн.);

Т – повний термін реалізації проекту (рік).

Для розрахунку суми показника чистого доходу за проектом, а також терміну окупності використовують метод накопиченого сумарного сальдо грошових потоків і розраховуються послідовним способом. Починаючи з моменту інвестування, рік у рік, підсумовуються всі виплати та надходження.

Термін окупності у разі визначається у рік реалізації, де сумарні прибутки перевищили сумарні витрати.

4. Метод наведених витрат - розраховується у випадках, у яких вибір найкращого та найбільш ефективного варіанта інвестиційного вкладення проводиться виходячи з мінімуму наведених витрат.

Ідея наведених витрат в обліку поточних витрат на виробництво конкретних видів продукції з розрахунку на рік, та розподіл витрат на інвестиційні вкладення рівними частками на період реалізації проекту.

Формула розрахунку наведених витрат:

$$Tz_i + N_i * I_i > \min \quad (2.7)$$

Tz_i - поточні витрати на виробництво конкретного виду продукції з розрахунку на 1 рік за і-м варіантом реалізації проекту (грн.);

I_i - повні інвестиційні витрати на реалізацію певного варіанта проекту (грн.);

N_i - норматив ефективності інвестиційних вкладень, встановлений інвестором

(У частках одиниці).

5. Розрахунок та порівняння прибутку - критерієм для ухвалення рішення про реалізацію інвестиційного проекту є максимальне значення прибутку при реалізації проекту із усіх можливих варіантів.

Середня величина прибутку визначається як різниця між середньою виручкою та середні витрати:

$$P_{cp} = \sum_{m=1}^{T_{oc}} B_m / T_{oc} - \sum Z_t / T_{oc} \quad (2.8)$$

P_{cp} - середня величина прибутку за інвестиційним проектом за один рік його

реалізації (грн.);

B_t - прибуток від реалізації інвестиційного проекту на рік T (грн.);

Z_t - повні операційні витрати на реалізацію інвестиційного проекту на рік T (грн.);

T_{oc} – загальний корисний термін реалізації інвестиційного проекту (роки).

Показник максимального прибутку доцільно застосовувати лише тоді, коли проекти з однаковою тривалістю та величиною вкладених інвестицій. В іншому випадку можливе отримання неправильного результату.

2. Методи оцінки ефективності інвестиційних проектів, що включають дисконтування (динамічні методи):

-Чиста поточна цінність - NPV.

-Індекс прибутковості - PI.

-Ставлення вигод до витрат - $B/Crati_0$.

-Внутрішня норма доходності проекту - IRR.

-Період окупності - PBP.

Методи засновані на дисконтуванні грошових потоків інвестиційних проектів, що відносяться до різних періодів і використовуються для стратегічних проектів, які відповідають загальній стратегії розвитку компанії та прийнятої інвестиційної стратегії.

При вивченні конкретних динамічних методів необхідно зосередити увагу на спеціальних передумовах їх формування та використання.

Основні передумови застосування динамічних методів оцінки проектів:

- По-перше, аналізуються лише довгострокові проекти, з терміном окупності

кілька років.

- по-друге, плановий період досягнення довгострокових цілей, встановлюється

інвестором, і є одним з вихідних даних при оцінці найкращого інвестиційного проекту. При цьому даний період може як збігтися або не збігтися з терміном окупності інвестиційного проекту.

- По-третє, компонентом кожного інвестиційного проекту є грошовий потік, що відбивається за допомогою руху коштів інвестора протягом усього періоду

здійснення проекту.

- по-четверте, при оцінці переваги інвестиційного проекту, враховується існування ринку капіталу, що забезпечує можливість зовнішнього фінансування, а також додаткового ефективного використання тимчасово вільні кошти інвестора.

- По-п'яте, береться до уваги, що спочатку відома вся інформація щодо інвестиційному проекту та всі майбутні доходи, та витрати, пов'язані з його реалізацією, виявлено точно.

- По-шосте, враховуються основні довгострокові цілі інвестора, який при орієнтуванні на максимізацію свого кінцевого стану або вилучається з бізнесу частини доходу, йому необхідно ставити обмеження на значення іншого.

- По-сьоме, передбачається, що всі оцінювані показники інвестиційного проекту повинні мати однакові значення.

Перераховані передумови визначають область застосування динамічних методів, а також визначають переваги та недоліки динамічних методів.

Основна проблема повної оцінки привабливості інвестиційного проекту, полягає у визначенні майбутніх надходжень сьогоднішніх витрат. Тому все показники майбутньої діяльності інвестиційного проекту коригуються з урахуванням зміни цінності фінансових ресурсів у часі - дисконтувати.

3 Дослідження інвестиційної діяльності підприємства харчової галузі на приклад «КОМПА»

3.1 Загальна характеристика підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «КОМПА» існує з 1997 року. Свідоцтво про реєстрацію №12880/11657.1 видано 16.01.1997 року. На початковому етапі розвитку, основною діяльністю компанії була оптова торгівля замороженими напівфабрикатами: овочева продукція, напівфабрикати швидкого приготування. Через кілька років, КОМПА переорієнтувалася на кінцевого (роздрібного) споживача та почала розвивати роздрібну торгівлю та власну роздрібну мережу, що дозволяє значно розширити ринок збуту.

У ході розвитку власної роздрібною мережі компанією було придбано більше

двохсот морозильних скринь та укладено договори на розміщення обладнання з товаром, що реалізується в магазинах міста Суми. У липні 1999 засновниками компанії було прийнято рішення про перейменування товариства на ТОВ «КОМПА КОМПА» та генеральною лінією подальшого розвитку підприємства стала організація та розвиток власного виробництва. Маючи досить широку роздрібну мережу та значний ринок збуту, підприємство розпочало самостійне виробництво та продаж морозива.

ТОВ «КОМПА КОМПА» займається випуском морозива з 2001 року. У 2001

році була придбана та змонтована італійська лінія з виробництва екструзійного (штучного) морозива. У 2002 році було введено в експлуатацію обладнання виробництву та загартуванні десертів, у 2003 році - встановлено нову лінію, на якій випускаються торти, рулети, складні десерти, а в 2004 – запущена в роботу машина, що дозволяє значно розширити асортимент морозива і запропонувати покупцям цікаві новинки Налагоджено постачання

морозива до районів області, щоб Сумчани та жителі області зуміли належним чином оцінити сервіс, що надається компанією.

Динаміка обсягів виробництва (з урахуванням фактора сезонності попиту продукції)

наочно відображає правильність обраної стратегії просування товару (таблиця 3.1)

Таблиця 3.1 - Обсяги виробництва ТОВ «КОМПА КОМПА» у 2018-2020 роках.

Рік	2018	2019	2020
Обсяг виробництва за 1 рік у тоннах у тис.грн. (за планової собівартості)	111934	150694	207632

Проаналізуємо ситуацію на ринку морозива Сумської області. Населення Сум та Сумської області складає більше одного мільйона людей. Частка харчова промисловості у структурі випуску обробних виробництв за підсумками 2019 року становить 24,3%, що на 0,2 процентних пункти менше ніж у 2018 році, але значно більше, ніж загалом в Україні (16,7%).

ТОВ «КОМПА КОМПА» у 2008 та 2009 р. займало 7-му позицію за обсягом

виробництва морозива. На сьогоднішній день (2020 рік) підприємство займає 5 місце.

На даний момент ТОВ «КОМПА КОМПА» є лідером з продажу морозива на сумському ринку (приблизно 60% ринку). Це пов'язано з високою часткою лояльності томських покупців та доступністю ціни за високої якості продукції. Популярність брендів - «КОМПА» та «КОМПА А», практика просування своєї продукції на ринку Суми та Сумської області, продумана рекламна політика є важливим чинником утримання зайнятої частки ринку. В даний час у місті Суми, а також 13 стаціонарних роздрібних точок у торгових центрах та центрах розваг м. Суми. (рис 3.1, 3.2)

В даний час ТОВ «КОМПА КОМПА» є на території Сумської області єдиним виробником морозива подібного масштабу: за асортиментом, обсягу виробництва, географії продажів. Обсяг реалізації продукції зростає щороку:

2012р - 1721т., 2018р. - 2072т., 2019р. - 2544т., 2020р. 9 місяців -2366т.,

Виручка без ПДВ відповідно:

2012р. - 2018р. - 323,5 млн.грн, 2019р. – 493,6 млн.грн., 2020р. 9 місяців 456.4 млн. грн.

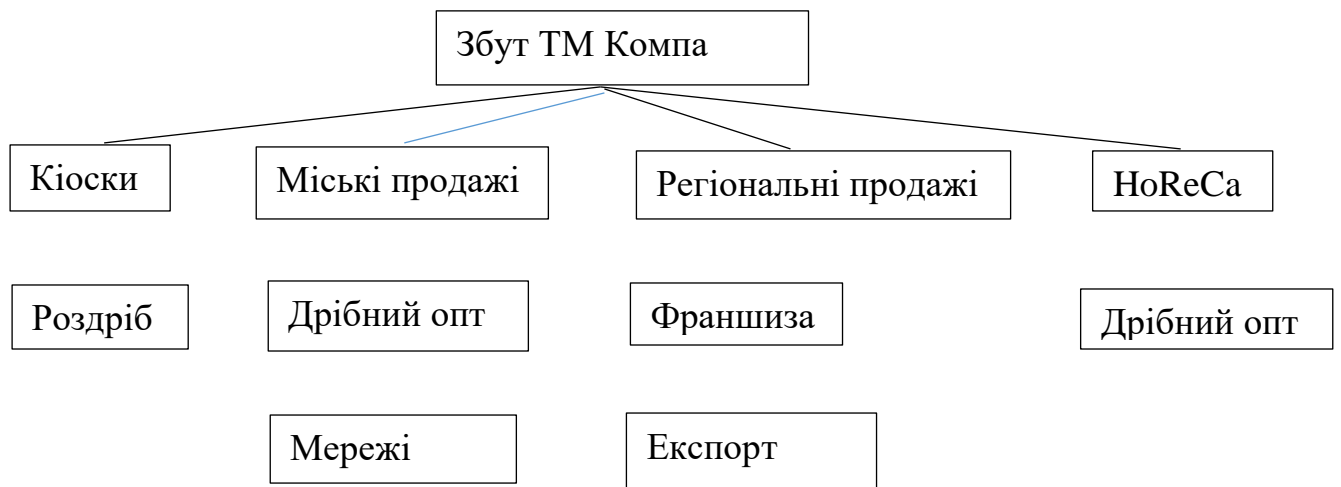

Рисунок 3.1 – План збуту ТМ «КОМПА»

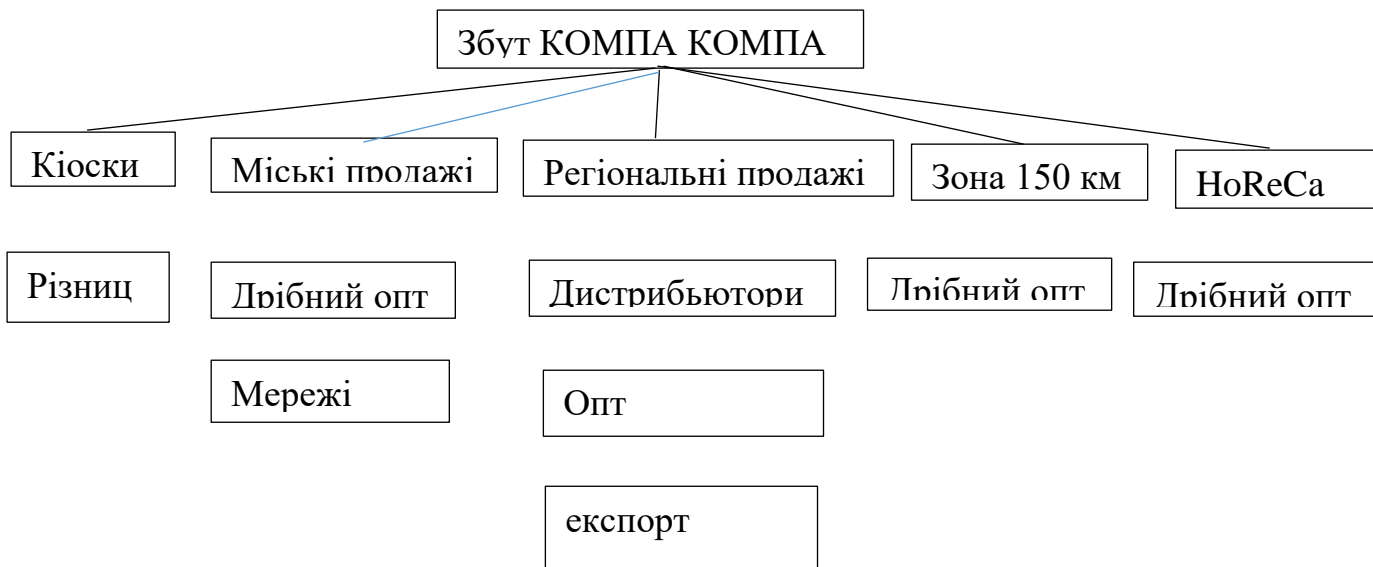

Рисунок 3.2 - План збуту КОМПА КОМПА

3.2 Характеристика інвестиційного проекту «Якість бізнесу»

У 2012 році, в ТОВ «КОМПА КОМПА» була ініційована довгострокова Програма розвитку. Програма спрямована на збалансований та динамічний розвиток ТОВ «КОМПА КОМПА» та отримала назву «Якість бізнесу». Програма "Якість бізнесу" є комплексним проектом внутрішнього розвитку ТОВ «КОМПА КОМПА» і зачіпає виробничо-технологічні, торгові, соціально-організаційні аспекти діяльності Компанії. Виробничо-технологічний розвиток включає основні заходи: модернізація виробничого обладнання з метою розширення асортименту; модернізація систем заморозки та зберігання продукції; модернізація виробничих потужностей з метою:

- Збільшення якості продукції;
- Збільшення продуктивності;
- Зниження собівартості, реорганізація виробничих потужностей.

Фінансована комплексна програма розвитку «Якість бізнесу» здійснюється з власних коштів Компанії, субсидії з муніципального бюджету, інвестиційних кредитів та залучення коштів лізингових компаній. Повна сума планованих інвестицій до 2019 року становить 221789,88 тис.грн.

Таким чином, інвестиційна діяльність організації сконцентрована навколо необхідності фінансування розвитку організації із різних джерел. Для цього на підприємстві було сформовано дорожню карту з декількома напрямками інвестиційної діяльності. Комплексна програма розвитку Компанії включає наступні напрямки:

Напрямок 1. Удосконалення системи управління. Основні заходи у рамках напряму:

- 1.1. Оптимізація бізнес-процесів та організаційної структури Компанії;
- 1.2. Сертифікація компанії на відповідність вимогам міжнародного стандарту

ISO 9001:2008;

1.3 Впровадження системи безпеки харчової продукції (НАССР – Hazard Analysis of Control Critical Points, IS.Q 22000);

2. Розвиток збуту. Основні заходи в рамках напряму:

2.1. Модернізація торговельного обладнання. вихід на федеральний ринок;

2.2. закріплення на федеральному ринку;

2.3. Розвиток системи внутрішньої логістики. Вихід ринки ближнього зарубіжжя;

2.4. Будівництво власного логістичного терміналу;

2.5. Розвиток якості послуги з доставки продукції;

2.6. Впровадження та розвиток комплексної послуги з обслуговування клієнтів (сервіс з продажу);

2.7. Розвиток зарубіжних каналів збуту.

3. Виробничо-технологічний розвиток. Основні Заходи в рамках напряму:

3.1. Модернізація виробничого обладнання (розширення асортименту);

3.2. Модернізація систем заморожування та зберігання продукції;

3.3. Модернізація виробничих потужностей (черга I) – збільшення якості продукції;

3.4. Модернізація виробничих потужностей (черга II) – збільшення продуктивності, зниження собівартості, реорганізація виробничих площ (З урахуванням вимог системи НАССР, ISO 2200Q);

3.5. Модернізація виробничих потужностей (черга III) - обробка сирого сировини, нових видів продукції.

Фінансування комплексної програми розвитку має таку структуру:

- середня частка власних коштів 5-10% від необхідних вкладень у основні засоби;

- Середня частка субсидованих коштів 25-30%

- середня частка позикових (зокрема. лізингових) ресурсів 65-70 %.

Необхідність програми розвитку характеризується тим, що все виробниче обладнання, яке використовувалось до 2018р. було застарілим, часто

ламалося. Через брак обладнання, доводилося часто переналаштовувати обладнання на виробництво різних видів продукції. Все обладнання в цеху милося вручну, що також вимагало часу і, хоча потужність обладнання дозволяла виробляти до 15 т. на добу, На практиці цех виробляв морозива не більше 10 тонн на добу (в середньому 8 тонн).

Відповідно з огляду на сезонність продукту, доводилося вже в лютому починати сезонну закладку товару, який буде проданий у травні, червні, були потрібні великі складські площі і не було можливості швидко відреагувати на сезонний запит ринку на певні види продукції.

Для цього на підприємстві в рамках інвестиційної стратегії було відібрано основні джерела фінансування – франчайзинг як залучення грошей для фінансування поточної діяльності, для фінансування діяльності підприємства, власний капітал, позикові кошти, субсидії державних органів.

3.3 Аналіз інвестиційного проекту «Якість бізнесу»

Проблем з реалізацією описаного вище інвестиційного проекту у Компанії немає, оскільки, в даний час ТОВ «КОМПА КОМПА» є на території Сумської області єдиним виробником морозива подібного масштабу: асортименту, обсягу виробництва, географії продажів. Продукція компанії широко представлена у великих регіональних торгових мережах ("Лама", "Бистроном", "Ярче", "Райдуга смаку"), торгових мережах ("Магніт", "Холідей", "Стрічка", "Метро"), власних роздрібних, мережах, у немережєвих магазинах м. Суми та області. Також, КОМПА не відчуває недоліків у фінансуванні, як з боку позикових, власних, так і субсидованих коштів.

Аналіз інвестиційної діяльності підприємства варто розпочати з характеристики типу та видовий характеристики. Відповідно до загальної інвестиційної характеристики діяльності, поданої вище у п. 3.2, вона відповідає перерахованій раніше конкурентної стратегії, оскільки, «КОМПА»

використовує та розвиває свої конкурентні переваги над ринком. Відповідно до інвестиційної стратегії, ТОВ «КОМПА», здійснює такі заходи (Рис 3.3):

- Збільшує кількість інтелектуальної власності компанії, її людський капітал, набуває ліцензії.
- Підтримує велику частку в галузі регіону.
- Здійснює ефективне вкладення та використання власних коштів у інвестиційних проектах.
- Мінімізує ризики шляхом поділу їх із партнерами в інвестиційних проектах
- Здійснює диференціацію, засновану на різноманітності продукції та послуг. Також, стратегію ТОВ «КОМПА» можна охарактеризувати як екстенсивноінтенсивну, оскільки підприємство здійснює розширення виробництва з його інтенсифікацією та модернізацією:
- По об'єктах вкладень - реальні інвестиції.
- За термінами вкладень - довгострокові (3 і більше років).
- По сфері вкладень - виробничі (в обладнання) та невиробничі (придбання нематеріальних активів та ліцензій).
- По регіонах - У середині країни.
- За галузевою ознакою - У харчову промисловість.
- За термінами окупності - довгостроково-окупні (з термінів повернення від 1,5 року).
- За ступенем ризику - консервативні інвестиції - вкладення зниженого ризику, що характеризуються надійністю та ліквідністю.
- За спрямованістю дій - екстенсивні, спрямовані на розширення виробничого потенціалу та реінвестиції – вкладення тих, хто вивільнився інвестиційних коштів у придбання чи виготовлення нових засобів виробництва.
- За характером участі в інвестиційному процесі - Безпосередні – Інвестор самостійно бере участь у виборі об'єкта інвестування.
- За відображенням у бухгалтерському балансі - Валові, що характеризують загальний обсяг видатків фірми на капітальні вкладення за квартал, півріччя, дев'ять місяців або рік.

Рис. 3.3 Заходи

Стратегічну мету компанії можна охарактеризувати як (Рис 3.4):

- Вид очікуваного ефекту: Економічні – пов'язані з удосконаленням системи управління, розширення та розвиток збутової структури, виробничо-технологічний розвиток, все це призведе до збільшення прибутку.
- Функціональні напрями інвестиційної діяльності: Реального інвестування - визначають галузеву та регіональну спрямованість реальних інвестицій. ТОВ «КОМПА» прагне виходу і закріплення на федеральному ринку, виходу на ринки ближнього зарубіжжя, будівництві власного логістичного терміналу, розвитку зарубіжних каналів збуту.
- Об'єкти стратегічного управління: Окремі стратегічні зони господарювання – спрямовані на формування, розвиток та забезпечення ефективної діяльності логістичного, виробничого відділів та оптимізація організаційної діяльності структури підприємства у цілому.
- спрямованість результатів інвестиційної діяльності: Внутрішні - визначають напрями розвитку внутрішніх процесів підприємства, що забезпечують розвиток діяльності.
- Характер впливу на очікуваний результат: Підтримуючі – спрямовані на забезпечення реалізації прямих цілей у процесі інвестиційної діяльності
- Спрямованість відтворювального процесу: Розвитки – спрямовані на забезпечення приросту активів підприємства.

Рис 3.4 Стратегічна мета

Для вивчення питання ризикованості інвестиційної стратегії необхідно зібрати додатковий аналітичний матеріал, пов'язаний із вивченням середовища функціонування підприємства. Основними методиками аналізу інвестиційної стратегії та середовища інвестиційної діяльності є SWOT та PESTLE аналізи.

SWOT-аналіз: Внутрішнє середовище організації:

Сильні сторони підприємства:

- Багато позицій користуються незмінним стійким попитом.
  - налагоджена збутова мережа з рядом великих торгових точок міста та області.
  - Власний спеціалізований автопарк із більш ніж 15 машин.
  - продумане ціноутворення.
  - Партнерам надаються брендovanі холодильники.
  - Наявність власного стилю, впізнаваність.
  - Стройна система реалізації.
  - Широкий асортимент продукції.
  - Висока якість продукції у вибраному сегменті за рахунок багатоступінчастого контролю всіх етапах виробництва.
  - особливий стиль у назвах морозива.
  - Постійне розширення асортиментної лінійки морозива.
  - Відпрацьовані технології виробництва та рецептури, постійне удосконалення технологій виробництва.
  - реалізація порційного морозива.
  - Власний фірмовий стиль точок продажу.
  - Реалізація не лише готового продукту, а й напівфабрикату.
  - постійний моніторинг ринку.
  - Стимулювання підвищення обсягу продажу за допомогою знижок, подарунків, акцій.
- Слабкі сторони підприємства:
- Недостатньо висока зарплата.

- Централізованість прийняття рішень.
- Немає масштабної рекламної кампанії.
- Недостатня оснащеність робочих місць.

Зовнішнє середовище організації:

Сильні сторони підприємства:

- Одна з найвідоміших франшиз у країні.
- Невелика конкуренція у сфері.
- велика частка ринку в області (понад 60%).
- Гарна репутація в області.
- Підтримка інвестиційного проекту з боку муніципальної влади.
- Підприємство бере активну участь у багатьох заходах міста.

Слабкі сторони підприємства:

- високі відсоткові ставки на кредит.
- збільшення цін на сировину.
- Деякі позиції не користуються чи перестають користуватися попитом, їх

потрібно виводити із ринку.

Список можливостей:

- Розширюється ринок спеціалізованого обладнання.
- Розвиток рекламної кампанії.
- Швидка реакція на появу нового тренду.
- Поява нових постачальників.
- Стимулювання підвищення обсягу продажу за допомогою знижок,

подарунків, акції.

- Удосконалення менеджменту.
- Технологічний розвиток.
- Власні розробки.
- Пропозиції про співпрацю з боку вітчизняних підприємців та підприємців країн СНД та далекого зарубіжжя.

Список загроз:

- Збільшення цін на продукцію.

- Велика частка позикових ресурсів (зокрема лізингу).
- Збільшення вартості обладнання, що закуповується за кордоном, через курс гривні.

- Висока конкуренція.
- Сезонність виробництва.

Можливості - Сильні сторони підприємства:

- Збільшення асортименту та виведення на ринок нових видів товару.
- Удосконалення процесу виробництва.
- Розширення мережі фірмових павільйонів компанії.
- Максимальна реалізація гнучкої цінової політики.
- Розширення торгової мережі поза регіоном виробника.
- Зниження залежності від сторонніх контрагентів (склади, машини і т.д.).
- Організація високотехнологічного процесу виробництва за допомогою імпортного обладнання.

- Освоєння нових зарубіжних ринків (Китай).
- Модернізація виробничого обладнання.
- Відстеження зміни цін товарів-субститутів, своєчасна реакція на зміни.
- Прагнення до складання гідної конкуренції найбільшим виробникам

України.

- Організація рівномірного грошового потоку.
- Зниження купівельної спроможності в період кризи, компенсується

гнучкою

ціновою політикою та швидкою реакцією на зміни на ринку.

Сильні сторони – погрози:

- Відстеження зміни цін товарів-субститутів, своєчасна реакція на зміни.

- Прагнення до складання гідної конкуренції найбільшим виробникам України.

- Організація рівномірного грошового потоку.

- зниження купівельної спроможності в період кризи, компенсується гнучкою ціновою політикою та швидкою реакцією на зміни на ринку.

Слабкі сторони – можливості підприємства:

- Оснащення робочих місць усім необхідним.
- Здійснити зниження цін за рахунок економії від масштабу.
- Організація спеціальних курсів навчання для спеціалістів.
- Збільшення кількості робочих місць.
- Дострокове повернення кредиту та зниження суми відсотків.
- Реагування на бажання покупців.
- Збільшення рекламної кампанії у мережі Інтернет.
- Оптимізація бізнес-процесів та апарату управління.

Результатом проведення SWOT аналізу можна вважати розроблений перелік

наступних пріоритетних заходів для організації:

1. Удосконалення процесу виробництва.
2. Зниження залежності від сторонніх контрагентів (склади, машини тощо).
3. Організація рівномірного грошового потоку.
4. Оптимізація бізнес-процесів та апарату управління.
5. Модернізація виробничих потужностей.
6. Розширення торгової мережі поза регіоном виробника.
7. Удосконалення професійного інституту перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів. Далі проводиться PESTLE аналіз.

Рисунок 3.5 - (P) POLITICAL - політичні фактори зовнішнього середовища (5,83)

Бюрократизм та рівень корумпованості – 6 Податкова політика (тарифи та пільги) – 7 Свобода слова у засобах масової інформації – 5 Регулювання або дерегулювання галузі – 6 Протекціонізм галузі, державні компанії у галузі – 8 Прогноз розвитку військових дій у країні – 3

Рис 3.5 Чинники впливу політичного середовища на ринок

Рисунок 3.6 - (E) ECONOMICAL - економічні фактори зовнішнього

Динаміка зростання економіки – 8
Темп інфляції та процентних ставок – 9
Зміни курсів валют
Рівень безробіття, розмір та умови оплати праці – 5
Темпи розвитку підприємництва та бізнес-середовища – 4
Рівень наявних доходів населення - 7
Рівень глобалізації та відкритість економіки - 7
Рівень розвитку банківської сфери – 7

Рисунок 3.6 Чинники впливу економічного середовища на ринок

Рисунок 3.7 - (S) SOCIO-CULTURAL - соціально-культурні фактори зовнішнього середовища (4,54)

Позиція до імпортованих товарів та послуг – 2
Позиція до роботи, кар'єри, дозвілля та виходу на пенсію - 3
Вимоги до рівня якості продукції та послуг - 6
Тенденція формування заощаджень та кредитування у суспільстві – 3
Спосіб життя та звички споживання – 7
Розвиток релігії – 4
Динаміка зростання населення – 6
Динаміка міграції та імміграційна позиція - 6
Статеві вікова структура населення та тривалість життя – 5
Соціальне розшарування у суспільстві, меншини - 2
Розмір та структура сім'ї – 6

Рисунок 3.7 Чинники впливу соціально-культурного середовища на ринок

Рисунок 3.8 - (T) TECHNOLOGICAL - технологічні фактори зовнішнього середовища (7)

Інновації та технологічний розвиток у галузі - 8
Витрати на дослідження та розробки – 5
Ступінь розвитку інтернету та мобільних пристроїв - 9
Доступ до новітніх технологій – 8
Ступінь використання, впровадження та передачі технологій – 5

Рисунок 3.8 Чинники впливу технологічного середовища на ринок

Рисунок 3.9 - (L) LEGAL - сукупність факторів, що визначають законодавче регулювання (6,4)

Міжнародне законодавство – 8
Законодавство країни компанії-7
Законодавство в галузі технологічного оснащення галузі - 7
Антимонополне та трудове законодавство – 4
Рівень захисту інтелектуальної власності та закон про авторське право – 6

Рисунок 3.9 Чинники впливу законодавчого середовища на ринок

Рисунок 3.10 - (E) ECOLOGICAL - фактори, що впливають на ободний вплив екології та підприємство (3)

Екологічна ситуація регіону – 2
Екологічність застосовуваних технологій – 5
Законодавство з охорони навколишнього середовища - 2

Рисунок 3.10 Чинники впливу екологічного середовища на ринок

Відповідно до проведеного PESTLE аналізу, найбільший вплив на діяльність підприємства мають Технологічні, Економічні та Законодавчі фактори. Можна зробити висновок про залежність компанії від змін міжнародного законодавства, а також санкцій у сучасних умовах, курс валют, рівня інфляції та процентних ставок, доступ до інноваційної бази та технологій, а також ступеня відкритості економіки (Рис 3.11).

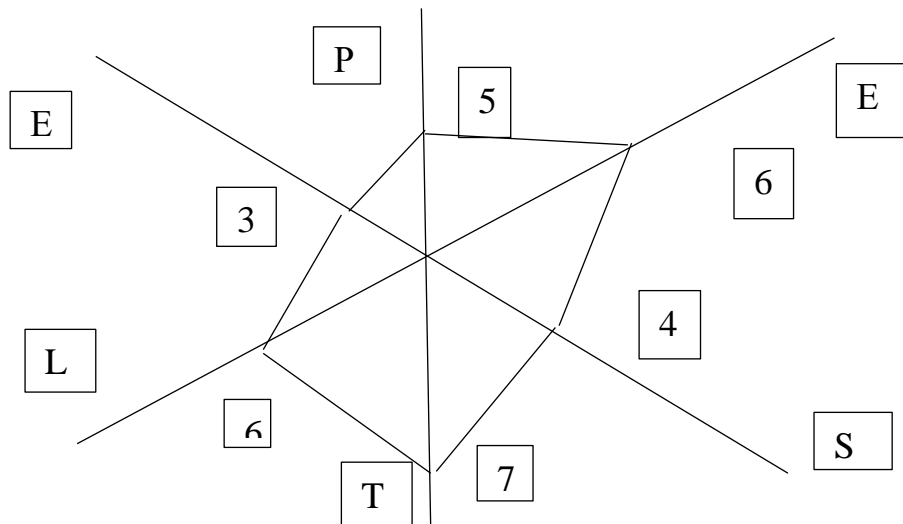

Рисунок 3.11 – Діаграма PESTLE

Група компаній «КОМПА» здійснює свою діяльність переважно на території України та можливі зміни у галузі на зовнішніх ринках не позначаються на діяльності підприємства та його здатності виконувати зобов'язання.

Галузеві ризики пов'язані насамперед із погіршенням макроекономічної ситуації в Україні, що може позначитися лише на рівні доходів населення і відповідно лише на рівні платоспроможного попиту, що є двигуном галузі морозива. В разі зниження платоспроможного попиту з боку населення буде робити ряд дій, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності у розрізі виробництва морозива масового та економ сегмента.

Висновок

У цій випускній кваліфікаційній роботі магістра представлений аналіз інвестиційної діяльності підприємства харчової промисловості ТОВ «КОМПА КОМПА».

В рамках програми розвитку ТОВ «КОМПА КОМПА» підвищення якості бізнесу дозволило підприємству досягти таких результатів, що є нормативними показниками реалізації проекту:

- впровадження сучасних технологій виробництва та забезпечення стабільності якості випуску продукції;
- Збільшення конкурентних переваг на федеральному ринку (за рахунок зниження собівартості продукції та підвищення продуктивності праці);
- розширення асортименту продукції;
- Збільшення кількості робочих місць (на 13%);
- зменшення фінансового циклу (і як наслідок фінансового циклу);
- підвищення іміджу Сумської області за рахунок розширення та закріплення присутності регіональних торгових марок на ринку близького зарубіжжя, КНР та ін;
- отримати початкові субсидії на реалізацію інвестиційного проекту (24446 тис. грн. і планується отримати ще 60805 тис.грн. на модернізацію устаткування).

Результатом аналізу інвестиційного проекту є такі наступні ризики:

- Відсоткові ризики – оскільки все обладнання, придбане в рамках інвестиційного проекту, придбаного в лізинг, також було взято кредити, тому при збільшенні кредитних ставок, збільшиться боргове навантаження на підприємстві, що спричинить за собою ризик неповернення замінних коштів (кредитний ризик), а також припинення інвестиційного проекту

- Економічні ризики – нестабільна російська економіка схильна до постійних

криз, що в свою чергу тягне за собою дефіцит бюджету різних рівнів.

Оскільки

ТОВ «КОМПА», при розробці інвестиційного проекту, заклала один із видів

фінансування проекту субсидії, за серйозних змін в економіці, влада, можуть

відмовити у видачі субсидії підтримки соціальних проектів.

- Технологічні ризики – КОМПА набуває обладнання за кордоном, оскільки в Росії не виробляється обладнання належної якості, за ситуації, коли жодна КОМПА не зможе надати належне обладнання, ТОВ «КОМПА» не зможе реалізувати свій проект.

- Валютний ризик – при придбанні обладнання з-за кордону КОМПА несе ризики зміни валютних курсів, за яких обладнання у перерахунку на національні валюти збільшиться у вартості, і виникнуть непередбачені витрати, що може надати серйозний вплив на фінансування та результати проекту.

Аналіз ризиків характеризує необхідність проведення наступних заходів:

1. Удосконалення процесу виробництва.
2. Зниження залежності від сторонніх контрагентів (склади, машини тощо).
3. Організація рівномірного грошового потоку.
4. Оптимізація бізнес-процесів та апарату управління.
5. Модернізація виробничих потужностей.
6. Розширення торгової мережі поза регіоном виробника.
7. Удосконалення професійного інституту перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів.

Також було проведено фінансовий аналіз інвестиційної стратегії підприємства що, накопичений ЧДД, набуває позитивного значення до кінця інвестиційного проекту - 2021 рік у розмірі 206,641 тис.грн., відповідно термін окупності проекту є 7 років. Результатом інвестиційного проекту,

розробленого на підприємстві є показник чистого дисконтованого доходу, що дорівнює 206 641,74 грн. Показник є позитивним, що характеризує реалізацію інвестиційного проекту з планами підприємства до 2021 року, виконання всіх кредитних зобов'язань за інвестиційним проектом та початок періоду формування передбачуваного доходу від діяльності організації над ринком.

Список використаної літератури.

1. Гуткевич С.О. Стратегія розвитку: інвестиційний вимір: монографія. Харків: Право, 2016. 162 с.
2. Махмудов Х. З., Петренко І. І. Інвестиційний проект як форма реалізації інвестиційного потенціалу підприємства. Економіка і регіон: ПолтНТУ. Полтава, 2011. № 2. С. 132-136.
3. Савчук Л. М., Череп А. В. Теорія та методологія формування інвестиційно-фінансової стратегії розвитку суб'єктів національного господарства: монографія. Дніпро: Журфонд. 2019. 420 С.
4. Юрій Е. О. Теоретичні засади стратегічного планування діяльності підприємств. Науковий вісник Буковинської державної фінансової академії. Економічні науки. Буковина, 2010. № 6. С. 191-196.
5. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 04. 07. 2002 року № 40-IV. Зі змінами від 23.03.2017 р. URL: www.yurfact.com.ua/zminy-dozakonodavstva2017/zminy-vid-23-03-2017-do-zakonu-ukrainy-pro-investytsiinudiiialnist. (дата звернення: 02.10.2020).
6. Про інвестиційну діяльність: Закон України, 18 вересня 1991 року N 1560-XII. URL: www.zakon.rada.gov.ua. (дата звернення: 02.10.2020).
7. Кузьмін О. Є., Князь С. В., Тувакова Н. В., Кузнєцова А. Я. Інвестиційна та інноваційна діяльність: монографія. Львів: ЛБІ НБУ, 2003. 233 с.
8. Бутко М. П., Повна С. В. Консалтингове забезпечення процесів інноваційно-інвестиційного розвитку. Ніжин: ТОВ "Видавництво АспектПоліграф", 2010. 252 с.
9. Сазонець І. Л. Корпоративне управління: світовий досвід та механізми залучення інвестицій. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 304 с.
10. Сириченко Н. С. Економічна сутність і класифікація інвестицій в умовах глобальних трансформацій. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер.: Економіка. 2015. Вип. 2(1). С. 263-269.
11. Семенов А. Г., Васильєв В. О. Класифікація інвестицій як економічної категорії. Бізнес Інформ. 2013. № 10. С. 43-49.

12. Здреник В. С. Класифікація фінансових інвестицій підприємства: аналіз наукових підходів. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації. 2014. № 1. С. 58-66.
13. Никифоров А. Є. Класифікація інноваційно-інвестиційних ризиків у системі прийняття управлінських рішень Бізнес Інформ. 2015. № 1. С. 8-14.
14. Децик О. І. Механізм планування й регулювання інвестиційної діяльності. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2015. Вип. 6. С. 148-152.
15. Мацкевич Ю. І. Методичне забезпечення стратегічного фінансового планування інвестиційної діяльності підприємства. Моделювання регіональної економіки. 2010. № 2. С. 107-114.
16. Череп А. В., Коробов О. О. Дослідження основ розробки інвестиційного бізнес-плану підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2013. № 22. С. 12-16.
17. Барроу К., Барроу П., Браун Р. Бізнес-план: Практ. посіб.: Пер. з 3-го англ. вид. Київ: Т-во "Знання", 2002. 285 с.
18. Артюх І. С. Роль бізнес-планування у розвитку підприємництва. Управління розвитком. 2013. № 14. С. 117-118.
19. Богів Я. С. Оцінювання та аналізування ефективності бізнес-планування інноваційних проектів підприємств. Інвестиції: практика та досвід. 2012. № 23. С. 26-30.
20. Кобушко І. М., Немцева С. П. Методи оцінки ефективності інвестицій в залежності від виду інвестиційного проекту. Інвестиції: практика та досвід. 2014. № 22. С. 20-24.
21. Олександр В. Особливості та проблеми оцінки ефективності інвестиційних проектів за критеріями DPP та NPV Actual problems of economics. №11 (209), 2018. с.78-89.
22. Гусев А.В. Особенности расчета инвестиционной эффективности проектов по методу NPV. Маркетинг и логистика. 2018. № 13. С. 34-39.

- 23.Апарова О. В. Форми і засоби інвестування в інновації в умовах економічної нестабільності. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2016. № 2 (16). С. 77–83.
- 24.Марченко О. І., Мельничук Г. С Інвестиційний податковий кредит як стимул до нарощування випуску інноваційної продукції в Україні. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. - 2013. - № 1. - С. 362-366.
- 25.Майорова Т.В. Інвестиційний процес і фінансово кредитні важелі його активізації: Монографія К. : КНЕУ, 2013. 332, [4] с
- 26.Державна служба статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua/ (дата звернення: 01.09.2021).
- 27.Череп А.В., Олейнікова Л.Г., Крилов Д.В., Череп О.Г. Управління ефективністю інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва: монографія Київ: Кондор, 2018. 276 с.
- 28.Кучеренко В.Р., Карпов В.А., Карпов А.В. Економічний ризик та методи його вимірювання: Навчальний посібник. Одеса, 2011.
- 29.Аналіз методичних підходів до визначення ставки дисконту при обґрунтуванні інвестиційних проектів. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/8576/1/65.pdf> (дата звернення: 10.09.2021).
- 30.Історія розвитку АКХЗ URL: akhz.metinvestholding.com/ua/about/history (дата звернення: 05.09.2021).
- 31.Кріїни-партнери АКХЗ. URL: metinvestholding.com/ru/media/news/7258 (дата звернення: 15.09.2021).
- 32.Гончарук А. Інвестиційна привабливість промислового підприємства як об'єкт управління / А. Гончарук, А. Яцик // Економіка харчової промисловості. 2011.– № 4. – С. 29–33.
- 33.Гуляєва Н. М., Рябченко Н. К. Сутнісні ознаки інвестиційної привабливості підприємства: факторна природа формування. Вісник Запорізького національного університету. №1(13). 2012. С. 22-28.

- 34.Короткова О. Інвестиційна привабливість підприємства та методика її оцінювання. Ефективна економіка. 2013. № 6. С. 32–36.
- 35.Фінансове забезпечення розвитку підприємств: монографія за ред. д-ра екон. наук, проф. І. О. Бланка. Київ: КНТЕУ, 2011. 343 с.
- 36.Економіка енергетики : підручник / за ред. Л. Г. Мельника, І. М. Сотник. – Суми: Університетська книга, 2015. – 378 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/45315>
- 37.Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника. - Суми : Університетська книга, 2012. - 864 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80106>
- 38.Дяченко А. В., Карінцева О. І., Тарасенко С. В., Харченко М. О., Мазін Ю. О., Кисильова К. С. Формування інноваційного інструментарію економічної політики в умовах розвитку світової економічної кризи 2019- 2020 рр. в Україні. Механізм регулювання економіки. 2021. № 3. С. 21-40. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85737>
- 39.Карінцева, О. І., Харченко, М. О., Мазін, Ю. О., Фалько, К. С. Практичні засади підвищення ефективності логістичної діяльності сучасного підприємства. Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2021. № 3. С. 127–136. DOI: 10.21272/1817-9215.2021.3-14 <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/86223>
- 40.Карінцева О.І., Дегтярьова І. Б., Харченко М.О., Долгошеєва О. І., Кіріл'єва А. В. Залучення іноземних інвестицій як інструмент забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку країни. Вісник СумДУ. Серія «Економіка», № 3' 2020. С. 199-211. DOI: 10.21272/1817-9215.2020.3-22 https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/issues/3_2020/22.pdf
- 41.Карінцева, О. І., Харченко, М. О., Пономарьова, Г. С. Підвищення ефективності бізнес-процесів на виробничому підприємстві // Механізм регулювання економіки. 2020. № 4. С. 58-69. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83754>

42. Мельник Л. Г., Карінцева О. І. (2021) Економіка і бізнес : підручник / за ред. Л. Г. Мельника, О. І. Карінцевої. Суми : Університетська книга, 2021. 316 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83721>
43. Мельник Л. Г., Карінцева О. І., Кубатко О. В., Сотник І. М., Завдов'єва Ю. М. Цифровізація економічних систем та людський капітал: підприємство, регіон, народне господарство // Механізм регулювання економіки. 2020. № 2. С. 9-28. DOI: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/82236>
44. Мельник, Л., Ковальов, Б. (2020). Проривні технології в економіці і бізнесі (Досвід ЄС та практика України у світлі III, IV, і V промислових революцій. Сумський державний університет, с. 180. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/79621>
45. Сотник І. (2018) Підприємництво, торгівля та біржова діяльність / І. Сотник, Л. Таранюк. – Суми: Університетська книга, 2018. – 572 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80114>
46. Экономика развития: учебное пособие / под ред. д.-ра экон. наук, проф. Л. Г. Мельника, канд. экон. наук А. Вик. Кубатко. Сумы : «Университетская книга», 2017. 352 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80184>
47. Karintseva O., Kharchenko M., Boon E.K., ...Melnyk V., Kobzar O. (2021). Environmental determinants of energy-efficient transformation of national economies for sustainable development.. J. International Journal of Global Energy Issues, 2021, 43(2-3), P. 262–274 <https://doi.org/10.1504/IJGEI.2021.115148>
48. Karintseva O. I., Yevdokymov A. V., Yevdokymova A. V., Kharchenko M. O., Dron V. V. Designing the Information Educational Environment of the Studying Course for the Educational Process Management Using Cloud Services. Механізм регулювання економіки. 2020. № 3. С. 87-97. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2020.89.07>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/81759>

49. Kubatko, O. V., Chortok, Y. V., Honcharenko, O. S., Nechyporenko, R. M., & Moskalenko, I. M. (2019). Studying Features of Vehicle Type Selection by Trade and Logistics Enterprise. Mechanism of economic regulation. – 2019. – №3. – С. 73–82. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/76448>
50. Melnyk L., Sommer H., Kubatko O., Rabe M., Fedyna S. (2020). The economic and social drivers of renewable energy development in OECD countries. *Problems and Perspectives in Management*, 18(4), 37-48. doi:10.21511/ppm.18(4).2020.04
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/82719>
51. Melnyk L. H., Derykolenko O. M., Mazin Yu. O., Matsenko O. I., Piven V. S. Modern Trends in the Development of Renewable Energy: the Experience of the EU and Leading Countries of the World // Механізм регулювання економіки. 2020. № 3. С. 117-133.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/81810>
52. Melnyk, L., Dehtyarova, I., Kubatko, O., Karintseva, O., & Derykolenko, A. (2019). Disruptive technologies for the transition of digital economies towards sustainability. *Economic Annals-XXI*, 179(9-10), 22-30. doi:
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85476>
53. Melnyk, L., Matsenko, O., Dehtyarova, I. & Derykolenko, O. (2019). The formation of the digital society: social and humanitarian aspects. *Digital economy and digital society*. T. Nestorenko & M. Wierzbik-Strońska (Ed.). Katowice: Katowice School of Technology. [in Ukrainian]. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/74570>
54. Melnyk L.G., Kubatko O. (2017) The impact of green-innovations on environmental quality and energy resource consumption. *International economic relations and sustainable development : monograph / edited by Dr. of Economics, Prof. O. Prokopenko, Ph.D in Economics T. Kurbatova. – Ruda Śląska : Drukarnia i Studio Graficzne Omnidium 272 p. ISBN 978-83-61429-11-1*

55. The effects of the management of natural energy resources in the European Union / V. Voronenko, B. Kovalov, D. Horobchenko, P. Hrycenko // Journal of Environmental Management and Tourism. – Craiova: ASERS Publishing, 2017. – Vol. 8, Issue Number 7(23), P. 1410-1419. Available at: <https://journals.aserspublishing.eu/jemt/article/view/1777>
56. Veklych O., Karintseva O., Yevdokymov A., Guillamon-Saorin E. (2020). Compensation mechanism for damage from ecosystem services deterioration: Constitutive characteristic. J. International Journal of Global Environmental Issues, 19(1-3), P. 129–142
<https://doi.org/10.1504/IJGENVI.2020.114869>